

Voorjaarsrapportage 2024

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Programma's	8
Programma-overstijgende informatie.....	52
Bijlage 1: Begrotingswijziging per programma/productgroep.....	54
Bijlage 2: Single Information Single Audit (SISA)	56
Bijlage 3: Verwachte financiële afwijkingen kredieten	58

Inleiding

Hoofdpijnen

Voor u ligt de voorjaarsrapportage 2024. In deze rapportage informeren wij u over de eerste vier maanden van het huidige jaar. In de rapportage besteden wij aandacht aan de voortgang van de doelstellingen die u als Raad heeft vastgelegd in de begroting 2024 en besteden wij aandacht aan de andere onderwerpen zoals de financiële afwijkingen en de grote projecten. Hieronder informeren wij u over de belangrijkste ontwikkelingen binnen de programma's. In het vervolg van deze rapportage informeren wij u uitgebreider over deze en andere ontwikkelingen.

1. Bestuur en organisatie

Uitdaagrecht & Participatie

In het kader van het versterken van de lokale democratie kijken wij naar mogelijkheden voor inwoners en andere betrokkenen in het kader van het 'uitdaagrecht'. De Participatie- en inspraakverordening 2023 biedt hiervoor de kaders en dit krijgt procesmatig vorm en inhoud door het opstellen van beleidsregels in 2024, hiermee is gestart.

Werken op afspraak

Sinds december 2023 werken wij met onze publieksbalies op afspraak. Hierdoor zijn de inwoners ervan verzekerd om op goede wijze geholpen te worden. In verband met de paspoortpiek wordt er volop gebruik gemaakt van deze dienst. We gaan de werking hiervan in het derde kwartaal 2024 evalueren.

Informatieveiligheid

De Fryske Marren neemt de privacy van haar klanten en de informatieveiligheid zeer serieus. Inwoners en bedrijven moeten erop kunnen vertrouwen dat de gemeente zorgvuldig en controleerbaar met informatie omgaat en deze goed beveiligd.

2. Ruimte

Omgevingswet

De Omgevingswet is inmiddels in werking getreden. Het ontvangen en behandelen van aanvragen via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) verloopt redelijk. Inmiddels hebben we 32 vergunningen verleend onder de Omgevingswet. We hebben nog 76 aanvragen in behandeling die nog onder het regime van de Wabo zijn ingediend.

Sinds 1 januari hebben we een omgevingsplan van rechtswege. De software die we hebben vormt op dit moment de beperkende factor in de voortgang om dit tijdelijke omgevingsplan om te zetten in een omgevingsplan nieuwe stijl. We oriënteren ons op een ander softwarepakket. We hopen dit zo snel mogelijk aan te kunnen schaffen.

Een ander instrument dat de Omgevingswet heeft geïntroduceerd is het (omgevingsprogramma). Het is zaak dat wij beleid voor de fysieke leefomgeving in dit instrument regelen en dus niet meer in aparte beleidsnotities. We moeten programma's net als de omgevingsvisie en het omgevingsplan publiceren in het DSO. En ook gelden eisen op het gebied van participatie voor dit instrument.

Woningbouw

Wij maken vorderingen bij het realiseren van ons woningbouwprogramma. De voorbereidingen voor plannen met veel woningen lopen goed. Plannen met relatief veel woningen zijn Wyldehoarne 4, eerste fase (140), Sevenwolden in Joure (53), Tramdijk-Oost in Lemmer (64), Hof van Lemmer (205 woningen), herstructureringsplan De Polle (99).

Kleinere plannen zijn onder andere BTO-plannen in Ouwsterhaule, Sint Johannesga, Oudega, Tjerkgaast en Bantega.

3. Economie

Nieuw sociaal-economisch beleid in ontwikkeling

Het nieuwe sociaal-economisch beleid (Programma Economie) is in concept gereed en wordt in het tweede kwartaal 2024 aan de raad ter vaststelling voorgelegd.

Wij blijven werken aan versterking van onze economie en zien structuurversterking als één van onze kerntaken. Wij willen met het nieuwe Programma Economie aan de slag met de volgende opgaven:

1. Anticiperen op een krappe en krimpende arbeidsmarkt.
2. Zorgen voor een wendbare en weerbare beroepsbevolking.
3. Zorgen voor meer toekomstgerichte wendbare en groeiende werkgevers met impact.
4. Vergroten attractiviteit van ons vestigingsklimaat.

Uitvoeringsprogramma recreatie & toerisme vastgesteld

Voor de uitvoering zijn middelen nodig. Hiervoor hebben we een aanmelding voor de Perspectiefnota gedaan. Het vaststellen van de kanskaart is voorzien in het tweede kwartaal van dit jaar. Ook werken we aan een herijking van taken voor publiek private marketingorganisaties.

Regiodeal Zuidwest Friesland toegekend

Het Rijk heeft de, samen met de Provinsje Fryslân, Wetterskip Fryslân en de gemeente Súdwest-Fryslân, ingediende aanvraag voor een Regio Deal volledig toegekend. We werken de komende maanden aan het opstellen van een convenant met het Rijk om de toegekende middelen beschikbaar te krijgen voor het kunnen uitvoeren van projecten.

Onderzoek Lelylijn loopt

In maart 2024 heeft de projectorganisatie het rapport "Denkrichtingen voor het Ontwikkelperspectief NOVEX Lelylijn" voor reflectie aan de betrokken raden en staten gestuurd. Later dit jaar volgen nog rapportages over de bereikbaarheid en de effecten op de brede welvaart. De raden en staten hebben de mogelijkheid om zienswijzen op de rapporten in te dienen.

4. Leefbaarheid en onderwijs

Leerlingenvervoer

In het eerste kwartaal 2024 wordt uitvoering gegeven aan hetgeen is opgenomen in de Verordening leerlingenvervoer. In de uitvoering van het vervoer zelf vindt periodiek afstemming plaats met het taxibedrijf. Rondom de zomervakantie 2024 worden de nieuwe aanvragen leerlingenvervoer voor het schooljaar 2024/2025 beoordeeld.

Bibliotheken

Een nieuw beleidsplan bibliotheken wordt in het najaar van 2024 aan u voorgelegd. Hierin zullen doelstellingen komen te staan om het bibliotheekwerk te versterken in aanloop naar de gemeentelijke zorgplicht voor bibliotheken die vanaf 2025 wordt ingevoerd in de wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (wsob).

Onderwijshuisvesting

De gemeente heeft voor de komende jaren een grote opgave op het gebied van onderwijshuisvesting. Veel schoolgebouwen zijn 40 jaar of ouder en toe aan renovatie of (ver)nieuwbouw. Daarnaast zijn we bezig met een nieuw Integraal Huisvestingsplan (IHP) waar een uitvoeringsplan aan wordt gekoppeld. Op deze manier krijgen we goed in beeld welke school wanneer aan de beurt is. Het kader van het IHP is vastgesteld. Het uitvoeringsplan wordt later in 2024 aan u voorgelegd.

5. Sociaal domein

Subsidies inwoners

Er wordt invulling gegeven aan het fonds 'cofinanciering van inwonersinitiatieven'. Doel van het fonds is om via cofinanciering inwonersinitiatieven te ondersteunen die niet passen binnen het huidige gemeentelijk financierings- of subsidiebeleid. Dit jaar worden ook verschillende acties gestart om inwoners te informeren over de verschillende gemeentelijke subsidie mogelijkheden.

Jeugd-maatwerkvoorzieningen

2024 is het jaar waarin belangrijke stappen moeten worden gemaakt in de verdere invulling en uitrol van de Hervormingsagenda Jeugd. Het gaat om de invulling van de thema's als:

- de reikwijdte van de jeugdhulp;
- welke jeugdhulp voorzieningen landelijk georganiseerd zouden moeten worden;
- de basiseisen gebiedsteams (sociaal wijkteam). Vanuit de VNG wordt er een convenant opgesteld;
- de financiën. Hierbij gaat het om de vraagstukken als:
 - a. de omvang van de financiering vanuit het rijk en de bij de gemeenten belegde besparingsopgave;
 - b. het vraagstuk wel/niet opleggen van een ouderbijdrage, wanneer jeugdhulp wordt toegekend.

WMO-maatwerkvoorzieningen

We zien dat de vraag naar ondersteuning en zorg licht toeneemt. Het aandeel ouderen neemt gemiddeld met 4% per jaar toe in onze gemeente en dit geldt ook voor het aantal mensen van 80 jaar en ouder. De groei van het aantal aanvragen zit vooral bij de hulp bij het huishouden. De lichte groei bij specialistische zorg in aantal en uitgaven heeft te maken met veranderingen in de GGZ.

Inkomensregelingen en participatie

Voor de inwoners met lage inkomens zorgen wij onder andere met de minimavoorzieningen, het Volwassenenfonds, de Meedoenpas en de bijzondere bijstand dat iedereen ongeacht het inkomen maatschappelijk kan participeren. We geven sinds het eerste kwartaal ook uitvoering aan het Aanvalsplan Armoede. Daarnaast bieden wij naast inkomensondersteuning een vangnet via bijzondere bijstand aan alle inwoners die dit tijdelijk nodig hebben.

Conflictzorg

We zien een toename in ondertoezichtstellingen en de inzet van de Gecertificeerde Instellingen. Dit jaar wordt onderzocht welke inzet nodig is om het aantal ondertoezichtstellingen de komende jaren terug te dringen.

Gezondheidszorg

Naast een gezonde fysieke leefomgeving is een sterke sociale basis cruciaal voor meedoen en welbevinden van onze inwoners. De sociale basis gaat om wat mensen samen doen, de gemeenschap. Samen leven, wonen, werken en recreëren. We ontwikkelen in 2024 een visie en een uitvoeringsplan voor versterking van de sociale basis. Dit is een vereiste in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en gaat hand in hand met de ontwikkelingen met betrekking tot de koers van het sociaal domein.

Prognose rekeningsaldo 2024

In de tabel hieronder ziet u de prognose voor het rekeningresultaat 2024.

Bedragen € 1.000

Omschrijving	Prognose 2024	v/n
Primitieve begroting 2024	144	v
Amendement belastingverordening 2024 (forensenbelasting)	75	v
Effect Omgevingswet	-288	n
septembercirculaire 2023	1.626	v
decembercirculaire 2023	-593	n
Startsaldo 2024	964	v
Afwijkingen voorjaarsrapportage 2024		
Programma 1 – Bestuur en organisatie	-365	n
Programma 2 – Ruimte	-627	n
Programma 3 – Economie	-75	n
Programma 4 – Leefbaarheid en onderwijs	709	v
Programma 5 - Sociaal domein	-1.436	n
Algemene dekkingsmiddelen	105	v
Afwijkingen voorjaarsrapportage 2024	-1.689	n
Prognose rekeningresultaat 2024	-725	n

Deze rapportage laat een prognose rekeningresultaat 2024 zien van negatief € 725.000. Ten opzichte van het bij de decembercirculaire gepresenteerde verwachte saldo van positief € 964.000, is dit een afwijking van € 1.689.000. In deze rapportage verwerken we reeds genomen raadsbesluiten en wordt aan u voorgesteld om afwijkingen op investeringskredieten te autoriseren. Ten slotte is er sprake van een aantal nieuwe eenmalige kredieten, welke worden gedekt vanuit de algemene reserve. Dit negatieve verwachte saldo ontstaat met name door stijgende kosten in het programma Bestuur en organisatie en in het Ruimtelijk en Sociaal Domein. Een aantal uitschieters hierin zijn met name de stijgende kosten in Jeugdhulp en de gestegen bijdrage aan de FUMO en de Veiligheidsregio Fryslân.

Voor een toelichting op deze afwijkingen verwijzen wij naar het genoemde programma. In Bijlage 1 hebben we een begrotingswijziging per productgroep opgenomen van deze posten. In bijlage 2 wordt een begrotingswijziging gepresenteerd waarin per specifieke uitkering vanuit het rijk wordt voorgesteld de inkomsten en uitgaven (budgetneutraal) te laten autoriseren. In Bijlage 3 hebben we een overzicht opgenomen van de afwijkingen op de kredieten (waarvan het voorgestelde besluit is deze te autoriseren). De kredieten hebben geen invloed op het rekeningresultaat.

Leeswijzer

Conform de vastgestelde financiële verordening betreft dit een rapportage over de eerste vier maanden van het lopende boekjaar met een vooruitblik richting het einde van het jaar. Dit doen wij aan de hand van de in de programmabegroting opgenomen doelstellingen per programma. Wij rapporteren op de hoofdlijnen en afwijkingen. Per productgroep lichten wij afwijkingen groter dan € 100.000 toe. Bij investeringskredieten lichten wij afwijkingen groter dan € 50.000 toe. Evenals voorgaande jaren nemen we alleen de beïnvloedbare kosten mee in de rapportage. Hier en daar zijn ook kleinere afwijkingen benoemd indien wij dat interessant vinden voor de raad.

U vindt in hoofdstuk 2 de programmaverantwoording. De opbouw binnen de programma's volgt de begroting 2024 en is als volgt:

- a. Hoofddoelstelling programma (missie)
- b. Subdoelstellingen
 1. Uitvoering beleid t.o.v. doelstelling.
 2. Afwijkingen t.o.v. begroting (> € 100.000).
 3. Afwijkingen benoemen investeringskredieten (10% met minimum € 50.000).
 4. Projecten vanaf € 1 miljoen.
- c. Tabel geprognosticeerde afwijkingen op begroting per productgroep.
- d. Tabel geprognosticeerde afwijkingen op investeringen.

Daarna rapporteren wij in hoofdstuk 3 over programmaoverstijgende onderwerpen. In dit hoofdstuk komen de algemene dekkingsmiddelen en enkele bedrijfsvoeringsaspecten aan bod.

Programma's

1. Bestuur en organisatie

Hoofddoelstelling:

Besturen kun je niet alleen; hiervoor is verbinding nodig tussen de gemeenschap, de gemeenteraad, het college en de gemeentelijke organisatie. Een goede samenwerking staat hierbij voorop en is belangrijk bij de uitvoering van onze taken. We wonen en werken in een gemeente met veel mogelijkheden. Waar je volop de ruimte hebt en krijgt; om te ondernemen, te wonen en om je te vermaken. We hebben oog voor de mensen om ons heen en vinden dat iedereen mee moet kunnen doen. Met als doel om De Fryske Marren samen nog kleurrijker, nofliker en actiever te maken.

1.1 Bestuur

Doelstelling:

De meerjarenvisie 'Brede welvaart voor De Fryske Marren, visie tot voorbij 2030' geeft kleuring aan het te ontwikkelen beleid voor de toekomst.

Op 1 juni 2022 is de meerjarenvisie 'Brede welvaart voor De Fryske Marren, visie tot voorbij 2030' vastgesteld. Eind 2023 en in het eerste kwartaal van 2024 hebben we stappen gezet in hoe de toekomstvisie een onderdeel wordt van hoe we ons beleid vormgeven. We hebben voor het eerst de Sustainable Development Goals (SDG's) opgenomen in onze begroting 2024. Zo zijn de SDG's een vast onderdeel geworden van P&C-cyclus documenten en de voorstellen die aan het college en de raad worden voorgelegd.

Het doel is dat de SDG's ons nog meer gaan helpen duiding en richting te geven, zodat we concrete stappen zetten om de toekomstvisie verder te implementeren.

Doelstelling:

Er is behoefte aan een andere wijze van samenwerking tussen de verschillende gremia. In die doorontwikkeling willen we stappen blijven zetten.

Voor realisatie van deze doelstelling is een transparante en open communicatie een belangrijke voorwaarde. Dit wordt voortgezet in lijn met de resultaten uit de heisessie van raad en college in 2022. Hiervoor is in diverse overlegstructuren permanent aandacht in het kader van de verbetering van de onderlinge samenwerking tussen raad en college.

Doelstelling:

We vinden een goede samenwerking met onze inwoners en ondernemers belangrijk en willen geen belangrijke besluiten nemen, zonder te weten hoe onze inwoners hierover denken.

Uitdaagrecht & Participatie

In het kader van het versterken van de lokale democratie kijken wij naar mogelijkheden voor inwoners en andere betrokkenen in het kader van het 'uitdaagrecht'. De Participatie- en inspraakverordening 2023 biedt hiervoor de kaders en dit krijgt procesmatig vorm en inhoud door het opstellen van beleidsregels in 2024, hiermee is gestart.

In de komende periode wordt verder gewerkt aan het opstellen van beleidsregels rondom het uitdaagrecht. Dit gaat duidelijke kaders opleveren voor inwoners wanneer zij taken van de gemeente willen overnemen (right to challenge).

Doorlopend vinden er binnen de gemeente participatiebijeenkomsten plaats. Een voorbeeld hiervan is de werkwijze voor een bijeenkomst voor het nieuwe MFC in Balk.

Doelstelling:

Jongeren meer betrekken bij gemeentelijke thema's om hun bewustwording op het functioneren van ons bestuur te vergroten.

In het voorjaar van 2024 vonden projectdagen in samenwerking met Tienskip plaats om jongeren wegwijs te maken in de lokale democratie en hun maatschappelijke betrokkenheid te vergroten.

Jeugd en jongeren willen we actief betrekken bij politiek en bij gemeentelijke thema's. In samenwerking met de raadswerkgroep 'jeugd' werken we aan een plan van aanpak om dit verder vorm te geven. In de afgelopen periode is volgens planning het 'plan van aanpak jeugdparticipatie' besproken. Verdere uitwerking volgt.

Doelstelling:

Een slagvaardige organisatie; de focus ligt op verbinding en samenwerking en we zetten in op kwaliteitsverbetering.

Rekenkamer De Fryske Marren

Voor de rekenkamer, is volgens het rooster van aftreden een nieuw lid benoemd. Eind 2023 is het onderzoek 'Bezwaren in De Fryske Marren' opgestart. De rekenkamer neemt in 2024 deel aan het DoeMee-onderzoek van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK) over toezicht en handhaving energiebesparingsplicht.

Collegeonderzoeken Klachtenprocedure & Schuldhulpverlening

In reactie op de collegeonderzoeken naar de klachtenprocedure en schuldhulpverlening in respectievelijk 2022 en 2023, zijn de betrokken teams in de daaropvolgende periodes actief bezig geweest met verbeteracties. De bevindingen van de onderzoeken hebben geleid tot gerichte inspanningen van de teams

gedurende 2023 en het begin van 2024. Voorbeelden hiervan zijn: opstellen proces, jaarplanning en aanpassingen in verantwoording klachtenjaarverslag en de doorontwikkeling van (vroeg signalering)rapportages en opzetten nazorgproject voor schuldhulpverlening.

Huisvestingsplan voor centrale huisvesting van bestuur en organisatie op Herema State

De aanbesteding is gestart. In het eerste kwartaal van 2024 zijn vier bouwbedrijven geselecteerd om in te schrijven. In het tweede kwartaal zal de aannemer die de opdracht gaat uitvoeren bekend zijn. Naar aanleiding van een toezegging wordt de raad geïnformeerd door middel van een nieuwsbrief.

Doelstelling: Zicht houden op de uitvoering van bij verbonden partijen ondergebrachte gemeentelijke taken door implementatie van de Nota verbonden partijen 2022 'In gezamenlijkheid sturing geven aan samenwerken'.

Met het oog op de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) volgen wij de doorontwikkeling op de voet. De wijziging van de Wgr bevat twee soorten bepalingen. Een aantal bepalingen gelden van rechtswege en zijn op 1 juli 2022 in werking getreden. De overige onderdelen leiden tot een aantal verplicht op te nemen onderdelen in de bestaande gemeenschappelijke regeling.

Van de zeven gemeenschappelijke regelingen, waarin onze gemeente participeert, zitten er zes in een afrondende fase van het wijzigingsproces. Hierbij is de raad meegenomen in de vorm van een zienswijzprocedure. De GR FUMO start in het tweede kwartaal van 2024 met de zienswijzprocedure en verwacht dat de aangepaste gemeenschappelijke regeling in het eerste kwartaal van 2025 door het algemeen bestuur kan worden vastgesteld.

De raad wordt begin juni 2024 door middel van een raadsmemo op de hoogte gebracht van de stand van zaken per gemeenschappelijke regeling.

1.2 Dienstverlening en communicatie

Doelstelling: Doorontwikkeling van onze dienstverlening in lijn met de dienstverleningsvisie 2022-2026 'Tsjinstferliening, ús nammekaartsje'.

We werken aan de doorontwikkeling van onze dienstverlening, die we hieronder nader toelichten. We zijn bovendien online via verschillende kanalen goed zichtbaar en toegankelijk voor onze inwoners.

Werken op afspraak

Sinds december 2023 werken wij met onze publieksbalies op afspraak. Hierdoor zijn de inwoners ervan verzekerd om op goede wijze geholpen te worden. In verband met de paspoortpiek wordt er volop gebruik gemaakt van deze dienst. In december waren er al 900 afspraken gemaakt. Over Q1 2024 waren dit er in totaal 8.827, gemiddeld 136 per dag. We gaan de werking hiervan in het derde kwartaal 2024 evalueren.

Track en trace functie

Op dit moment wordt gewerkt aan een track en trace-functie voor inwonersaanvragen, dit heet 'Mijn Zaken'. Dit biedt inwoners altijd inzicht in het verloop en de status van hun aanvraag. De ontwikkeling vindt plaats met acht andere gemeenten en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Het prototype

is inmiddels gereed en in Q3 2024 zal naar verwachting de implementatie ‘Mijn Zaken’ plaatsvinden voor het onderdeel ‘Mijn Aanvragen’.

Terugbelnotities

We hebben aandacht voor de afhandeling van terugbelnotities en monitoren de vooruitgang. Er is sprake van vooruitgang. We zien momenteel vooruitgang. Dit percentage was in 2023 77 % en is gestegen in 2024; 81 %. De norm is 80% afhandeling van een terugbelnotitie binnen twee werkdagen en deze norm is in Q1 gehaald.

Stimuleren en vergroten digitale vaardigheden van inwoners

In het “Beleidsplan Bibliotheken 2023-2027” wordt ingegaan op het stimuleren en vergroten van de digitale vaardigheden. De gemeenteraad zal hier naar verwachting in Q3 2024 een besluit over nemen.

Digitale dienstverlening

In het eerste kwartaal is er weer een aantal digitale producten geïmplementeerd, zoals:

- Ongewenst verhuurbedrag melden
- Kinderopvang tegemoetkoming wijziging
- Meedoen Pas De Fryske Marren
- Subsidieregeling AED
- Subsidieregeling isolatie woningen

De doelstelling is dat voor 31 december 2024 80% van de aanvragen digitaal ingediend kan worden producten en we zitten nu op bijna 77% (133 van 174 in kaart gebrachte producten).

Daarnaast maken we gebruik van eDiensten binnen Burgerzaken en maken we inmiddels ook gebruik van eDiensten in het Sociaal Domein. Bij een eDienst wordt het product van aanvraag tot en met archivering digitaal afgehandeld. Daarnaast maken we steeds meer gebruik van e-formulieren, een digitale aanvraagmogelijkheid via de website.

Burgerpeiling 2024

In het voorjaar 2023 is er voor het eerst een peiling gehouden. Dit is de nulmeting en dit jaar wordt de burgerpeiling opnieuw uitgevoerd. De uitkomsten hiervan worden naar verwachting in Q4 2024 gedeeld.

Communicatiebeleid

We zijn in de afrondende fase van onze communicatiestrategie. Na vaststelling wordt deze ter kennisname aan de raad aangeboden.

Doelstelling: Wij gaan een nieuw ambitieus en actief Frysk taalbeleid ontwikkelen, dat ook impact heeft buiten de gemeentelijke organisatie zelf.

Wy binne begûn mei it opstellen fan nij Frysk taalbelied. Oant it nije taalbelied fêststeld is troch de gemeenteried, jouwe wy útfiering oan it hjoeddeiske Fryske taalbelied ‘Frysk as it heal kin’. Yn it twadde fearnsjier wurdt in begjinnota foarlein oan de ried foar beslútfoarming.

1.3 Openbare orde en veiligheid

Doelstelling:

We willen de lokale veiligheid in onze gemeente tenminste op hetzelfde niveau houden of verbeteren.

De raad heeft op 28 februari 2024 het Integraal veiligheidsplan 2024-2027 vastgesteld. In dit plan zijn de beleidsprioriteiten en kaders voor de komende vier jaar opgenomen. We geven behalve aan onze reguliere veiligheidstaken, de komende jaren extra aandacht aan de veiligheidsthema's:

1. Bestrijding van ondermijning;
2. Bevorderen van digitale veiligheid en tegengaan van cybercriminaliteit;
3. Zorg en veiligheid verbinden.

In het eerste kwartaal hebben we bewustwordingssessies georganiseerd. Hiermee verbeteren we de kennis die onze medewerkers hebben over ondermijning. Verder hebben we een overlegtafel ingericht voor het bespreken van signalen van ondermijning.

Informatieveiligheid

De Fryske Marren neemt de privacy van haar klanten en de informatieveiligheid zeer serieus. Inwoners en bedrijven moeten erop kunnen vertrouwen dat de gemeente zorgvuldig en controleerbaar met informatie omgaat en deze goed beveiligt.

Baseline informatieveiligheid Overheid (BIO)

Alle overheidsorganisaties zijn gehouden aan het normenkader voor informatieveiligheid: de BIO. Er is gerapporteerd over de status van de voortgang van de BIO implementatie. In 2023 heeft er een her-audit van de BIO-normen plaatsgenomen door een onafhankelijke IT-auditor. De uitkomst en bevindingen van deze audit zijn de basis voor het vernieuwde actieplan van 2024-2025.

Verantwoordingsproces (ENSIA)

Het verantwoordingsproces over 2023 is afgerond. Een externe auditor heeft 5 DigiD lijnen en 2 Suwinet lijnen in opzet, bestaan en werking onderzocht. Beveiliging persoonsgegevens zijn onderzocht. Hierbij zijn geen bevindingen of afwijkingen gevonden en is gemeente De Fryske Marren geslaagd over het verantwoordingsjaar 2023. De horizontale en verticale verantwoording naar college en toezichthouders is afgerond. In juli 2024 start het verantwoordingsproces over het verantwoordingsjaar 2024.

Aanpassen ICT- en informatiebeveiliging

Digitalisering en digitaal (thuis)werken is nog steeds actueel en onze werkwijze en maatregelen worden verder aangepast om deze ontwikkeling te ondersteunen. In 2023 is door het college het nieuwe strategische informatieveiligheid beleid vastgesteld. Voor 2024 staat het tactisch informatieveiligheid beleid op het programma.

Algemeen

AZC

Op 11 maart 2024 hebt u de motie 'plan fan oanpak lytse azc's' aangenomen. Hierin wordt het college verzocht om met een plan van aanpak/startnotitie te komen. Wij zijn bezig met de gevraagde actie en komen hierop terug.

Financiële afwijkingen

Bedragen € 1.000

Afwijkingen programma 1	Bedrag	v/n
1.3 Openbare orde en veiligheid		
Overhevelen Programma 1.3.2 --> 4.2.8	41	v
Veiligheidsregio bijdrage 2024	-406	n
Totaal	-365	n

1.3 Openbare orde en veiligheid

Administratieve wijziging van programma 1 naar programma 4

Het betreft de motie AED waar een nieuwe subsidie regeling voor is gemaakt. Bij de aanmelding in 2023 zijn de middelen (€ 41.000) bij programma 1 begroot. De regeling wordt vanuit programma 4 behandeld. daarom willen wij de middelen overbrengen van programma 1 integrale veiligheid naar 4.2 Voorzieningen.

Bijdrage 2024 Veiligheidsregio Fryslân

De verwerking van de nieuwe cao in 2024 heeft ervoor gezorgd dat er sprake is van een toename van de loonkosten. Dit heeft tot gevolg dat onze gemeentelijke bijdrage door deze autonome ontwikkeling met € 406.000 toeneemt. Zoals bij de behandeling van de begrotingswijziging 2024-1 in de raad van 24 januari 2024 is aangegeven wordt het effect op de begroting 2024 in deze voorjaarsrapportage verwerkt.

Afwijkingen op kredieten

Bedragen € 1.000

Afwijkingen investeringskredieten en eenmalige budgetten	Bedrag	v/n	Afsluiten
Viering 80 jaar vrijheid 2025*	-80	n	Nee
Totaal	-80	n	
* Eenmalige budgetten tlv/tgv de reserve Onderhanden werk	-80	n	

Viering 80 jaar vrijheid 2025

De raad heeft op 10 april 2024 ingestemd met een motie om € 80.000 beschikbaar te stellen voor de bijzondere viering van 80 jaar vrijheid in 2025. Met het inrichten van een krediet in 2024 kan er tijdig met de (voorbereidende) werkzaamheden worden gestart.

2. Ruimte

Hoofddoelstelling:

De open ruimte van De Fryske Marren is door de grote diversiteit een unieke verblijfsruimte voor onze inwoners en gebruikers. We willen de open ruimte daarom zoveel mogelijk behouden. Bij plannen vormen de landschappelijke waarden de basis. Niettemin moeten ontwikkelingen mogelijk blijven, maar in balans met de ecologische en landschappelijke kwaliteit.

Driehoek Joure Zuid

In maart 2024 heeft u het besluit genomen om bij de invulling van de Driehoek Joure Zuid de komst van een mogelijk nieuw ziekenhuis en eventueel ketenpartners naar Joure te verkennen. De komende tijd gaan we met de ziekenhuizen in gesprek om nadere afspraken te maken over het vervolg.

Munitiedepot Lemmer, Bantega, Echten, Oosterzee

Wij hebben een zienswijze ingediend op het plan van het ministerie van Defensie om in de weilanden bij Lemmer, Bantega, Echten en Oosterzee een munitieopslag te realiseren. Deze locatie is een van de zes locaties die in de 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nationaal Programma voor Defensie' worden genoemd. De gemeente wil van het ministerie vernemen wat de effecten zijn voor wonen en werken, recreatie en landbouw. Voor agrariërs komt er bijvoorbeeld minder grond beschikbaar en dat raakt de bedrijfsvoering. Vanwege veiligheidsredenen mogen in de directe omgeving geen of nauwelijks woningen staan.

2.1 Wonen

Doelstelling:

De implementatie van de Omgevingswet vraagt een visie op onze ruimte, in de breedste zin van het woord. De Omgevingswet staat voor een goede balans tussen het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. We zijn kritisch op het behoud van de cultuurhistorische, ruimtelijke en natuurwaarden in het bestaande landschap. De Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking.

De Omgevingswet is inmiddels in werking getreden. Het ontvangen en behandelen van aanvragen via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) verloopt redelijk goed. Inmiddels hebben we 32 vergunningen verleend onder de Omgevingswet. Wel gaat de nieuwe wet gepaard met het nodige zoekwerk omdat onderwerpen op een andere plek in de wet zijn geregeld en soms ook daadwerkelijk anders zijn. Overigens hebben we nog 76 aanvragen in behandeling die nog onder het regime van de Wabo zijn ingediend.

Sinds 1 januari hebben we een omgevingsplan van rechtswege. Dit tijdelijke omgevingsplan bestaat uit al onze bestemmingsplannen, 600 regels die we van het Rijk hebben gekregen (de bruidsschat) en regels uit een aantal verordeningen. Via wijzigingsbesluiten zullen we dit tijdelijke omgevingsplan voor 1 januari 2032 om moeten zetten in een omgevingsplan nieuwe stijl. Ook in Q1 hebben we verder gewerkt aan de voorbereiding van wijzigingsbesluiten: het wijzigingsbesluit omgevingsplan Wyldehoarne 4, fase 2 en het wijzigingsbesluit omgevingsplan Buitengebied Zuid West. De software die we hebben vormt op dit moment de beperkende factor in de voortgang, vooral voor de wijziging Wyldehoarne 4, fase 2. In Q1 hebben we ons georiënteerd op een ander softwarepakket. We hopen dit zo snel mogelijk aan te kunnen schaffen.

We werkten ook verder aan de Verordening Fysieke Leefomgeving (VFL). We leggen de verordening in Q4 in ontwerp aan de raad voor met het voorstel om de participatieprocedure te starten.

We hebben gewerkt aan het herstellen van onvolkomenheden in de Legesverordening. De raad heeft op 24 april een besluit genomen over de voorgestelde wijzigingen.

Doelstelling:

Betaalbaar en toegankelijk wonen voor alle doelgroepen; dit vraagt om een planmatige of programmatische aanpak. Bouwen naar schaal en karakter, ook in de kleine(re) kernen (Build-to-order).

Wij hebben met de provincie Fryslân gewerkt aan het uitvoeren van de regionale woondeal Zuidwest Friesland. In februari 2024 dienden wij samen met tien andere Friese gemeenten een subsidieaanvraag in het kader van de Woningbouw-impuls in. De subsidie die gericht is op de onrendabele top van sociale huurwoningen, is inmiddels toegekend. Ook ronden wij met de provincie het provincie-brede onderzoek naar de planningslijsten van gemeenten af. In april 2024 hebben wij een raadscarousel georganiseerd met de corporaties in aanloop naar het volkshuisvestingsprogramma, dat wij in juli aan u aanbieden.

Doelstelling:

Voorzien in wonen, zorg en welzijn voor ouderen en andere kwetsbare doelgroepen.

Op grond van de Wet versterking regie volkshuisvesting zijn gemeenten verplicht om voor 2026 een woonzorgvisie op te stellen. In Q1 stelden wij de procesnotitie voor de wonen, welzijn, zorgvisie vast. In april 2024 vond een eerste bijeenkomst plaats met onder andere zorgpartijen, welzijnsorganisatie, het sociaal werk, makelaars waar de opgave die voor ons ligt onderwerp van gesprek was. De planning is om de woonzorgvisie in Q4 van 2024 vast te stellen.

Doelstelling:

Sturen op de woonruimteverdeling met als doel een evenwichtige, lokale woningmarkt.

In Fries verband werken we aan het opstellen van een urgentieverordening. In maart 2024 is de uitgangspuntennotitie Fryske Urgentieverordening vastgesteld. Op basis van de uitgangspuntennotitie wordt voor de zomer een concept urgentieverordening opgesteld in provinciaal verband. Naar verwachting krijgt de gemeenteraad de verordening ter vaststelling aangeboden in het 1e kwartaal 2025,

In Q3 van 2023 organiseerden wij een derde inventarisatieronde op grond van het BTO-concept. Er zijn gesprekken gevoerd in Langweer, Vegelinsoord en Scharsterbrug. Wij verwachten de resultaten van deze gesprekken in juni vast te stellen. Dan kunnen wij ook perspectief geven op eventuele vervolgstappen voor woningbouw in deze kernen. We gaan bij de doelstelling 'ontwikkeling van de gemeente door woningbouwprojecten te realiseren' in de op de resultaten die we bij de andere BTO-projecten hebben geboekt.

Doelstelling:

Zorg voor kwalitatief goede huisvesting en het creëren van een goed vestigings- en bedrijfsklimaat voor onze ondernemingen.

Per 1 juli 2023 is de Wet op het goed verhuurderschap van kracht. Wij beschikken inmiddels over een meldpunt waar inwoners zich kunnen melden voor huuroverlast. In de integrale visie op de huisvesting van internationale werknemers zullen wij aangeven hoe wij kunnen zorgen voor goede huisvesting en begeleiding voor internationale werknemers. Wij stellen eerst een startnotitie op. De startnotitie bieden wij na de zomer aan.

Doelstelling:

Grip houden op gronduitgifte.

Wij hebben de onderzoeksresultaten van de mogelijkheden tot flexwonen aan u aangeboden bij het onderzoek naar de driehoek Joure Zuid. Hierbij werd duidelijk dat flexwonen geen instrument is, dat we binnen de gegeven financiële parameters, effectief kunnen inzetten. Andere woonvormen gaan we uitwerken in het volkshuisvestingsprogramma.

Doelstelling:

Ontwikkelen van de gemeente door het realiseren van woningbouwprojecten.

Wij hebben per april 2024 tot en met 2030 1.254 woningen in het uitvoeringsprogramma wonen opgenomen. Dit hebben we gedaan om de doelstelling uit de programmabegroting van 1150 woningen te halen. We hebben meer gepland dan 1150 omdat de ervaring leert dat er ook altijd projecten uitvallen. De doelstelling van 1150 woningen is overeengekomen in de regionale woondeal. We maken vorderingen bij het realiseren van dit programma. Dit is te volgen via het dashboard woningbouw, maar we lichten er hier een aantal projecten uit.

- In Joure is de woningcorporatie gestart met de bouw van 46 woningen bij de herstructurering van Scharcamp /De Finne.
- De voorbereidingen voor de bouw van ruim 140 woningen in Wyldehoarne 4, eerste fase zijn gestart. De oplevering is voorzien in 2025 en verder.
- Het ontwerpbestemmingsplan Sevenwolden in Joure is ter inzage gelegd. Hier zijn 53 woningen gepland.
- Het bestemmingsplan Tramdijk-Oost in Lemmer, dat voorziet in de bouw van 64 woningen, is in februari vastgesteld.
- Het ontwerp-bestemmingsplan Hof van Lemmer (205 woningen) is nog net in 2023 ter inzage gelegd. De vaststelling van het plan is voorzien in mei 2024.
- Het herstructureringsplan De Polle loopt ook volgens planning. Het bestemmingsplan is onherroepelijk en de voorbereidingen voor de bouw zijn gestart. Het plan voorziet in 20 grondgebonden woningen en 79 appartementen inclusief de realisatie van ligplaatsen.

- In Sint Nicolaasga aan de Kade 5/7 is gestart met de bouw van de 12 grondgebonden woningen. Voor de eerste woningen is het hoogste punt bereikt.
- In Ouwsterhaule is het Build-To-Order project in een vergevorderd stadium. Er zijn verschillende bijeenkomsten georganiseerd wat uiteindelijk heeft geleid tot een schetsontwerp dat door coproductie tot stand is gekomen. Het plan gaat uit van 25 woningen, waaronder zes sociale huur.
- Voor het BTO project Rotsterhaule / Sintjohannesga is een aantal belangstellenden afgehaakt. Wij zullen de raad in Q2 vragen in te stemmen met de verkavelingsschets en met het voortzetten van het project.
- In Tjerkgaast aan It Foarfjild bereiden we de planologische procedure voor met het oog op het realiseren van 6 woningen in het kader van BTO.
- We bereiden de bouw van 9 woningen voor in Oosterzee. De kavelverkoop start na de zomer 2024.

De provincie wil 3000 extra woningen realiseren, een woondeal 2.0 dus eigenlijk. Voor ons betekent dit het realiseren van 197 extra woningen. Wij kunnen dit opvangen binnen onze doelstelling.

Stand op 1 april 2024		
Aantal projecten	69	
Aantal verwachte woningen	1.430	
Aantal gerealiseerde woningen	424	30%
Aantal niet - gerealiseerde woningen	1.006	70%

Doelstelling:
De agrarische sector is een belangrijke pijler voor onze gemeente en kampt met vele uitdagingen. Samen met de sector zoeken we naar perspectief en oplossingen.

Samen met de Friese gemeenten en de Vereniging Nederlandse Gemeenten is een zienswijze ingediend op het concept N.P.L.G (Nationaal Programma Landelijk Gebied). In deze zienswijze vragen wij het Rijk om heldere doelstellingen te formuleren in het N.P.L.G. Ook vragen wij rekening te houden met het F.P.L.G. (Fries Programma Landelijk Gebied). Daarnaast wordt gewerkt aan het oprichten van gebiedsteams om uitvoering te geven aan het F.P.L.G. Hierbij is aandacht voor opgaven die vragen om een integrale aanpak zoals de landbouwtransitie, de Kader Richtlijn Water, blauwgroene dooradering en biodiversiteit.

In het laatst gevoerde gesprek op 26 april 2024 met de betrokken partijen, is duidelijk geworden dat er momenteel onvoldoende consensus is te bereiken om tot een convenant bollenteelt te komen. Dit is mede ingegeven door het feit dat er in de eerste helft van mei opnieuw een tweetal rechterlijke uitspraak te verwachten is over dit onderwerp. Met betrokken organisaties is afgesproken dat we dit najaar met elkaar de balans gaan opmaken om tot vervolgstappen te komen.

Doelstelling:
Met het Veenweide-programma 2021-2030 'Foarút mei de Fryske Feangreiden' wordt geprobeerd om te komen tot een duurzaam ontwikkelingsperspectief voor een aantrekkelijk en leefbaar veenweidegebied.

Het funderingsloket is op 1 maart 2024 geopend, hiervoor is een website in de lucht gebracht en zijn er laagdrempelige inloopspreekuren ingepland op diverse locaties in het veenweidegebied. Het oprichten van het funderingsloket is voortgekomen uit het advies van de Funderingstafel.

De Compensatiesystematiek Veenweide is bijna afgerond. Deze systematiek genereert een inkomenscurve bij een bepaalde peilopzet welke kan dienen voor de bepaling van vergoedingen bij vernatting.

Er wordt gewerkt aan de Herijking Veenweideprogramma 2021 – 2030. De essentie van de herijking ligt in het bevestigen van de indicatieve doelstellingen voor het beperken van CO₂-emissie uit de bodem en het bepalen van maatregelen op verschillende bodemtypes.

Regio analyse

Afgelopen periode zijn er verschillende sessies georganiseerd om input te krijgen over het toekomstige gebruik van het elektriciteitssysteem in Heerenveen en De Fryske Marren. De sessies waren zowel extern gericht op bedrijven als intern. De interne sessies hadden als doel om de betrokkenheid en de urgentie onder de aandacht te krijgen. Hierbij zijn verschillende vakdisciplines betrokken zoals verkeer, stedenbouwkundige, duurzaamheid en economische zaken. Daarnaast was de input waardevol om een totaalbeeld te creëren van de elektriciteitsopgave. Half mei is er een feedback ronde waarbij de betrokkenen de kans krijgen om input te leveren op de conceptversie.

Energievisie Friesland

Alle 12 provincies is verzocht om de regie te pakken in het ontwerpen en realiseren van het elektriciteitsnetwerk van de toekomst, de Energievisie. De provincie Fryslân, de Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân en de FEA (Friese Energie Alliantie) werken op het gebied van energietransitie samen binnen de Friese Energietafel (FET). Binnen dit samenwerkingsverband is de afgelopen periode gewerkt aan de concept Energievisie. De concept Energievisie beschrijft hoe er in Friesland wordt gewerkt aan het energiesysteem van de toekomst (2030-2050). De komende periode kunnen de gemeenten en Wetterskip Fryslân wensen en bedenkingen meegeven aan de concept Energievisie. In december 2024 wordt de Energievisie Fryslân vastgesteld door Gedeputeerde Staten.

380kV Vierverlaten – Ens

In de Milieu Effect Rapportage worden verschillende tracé-alternatieven getoetst. Afgelopen periode zijn er diverse informatiebijeenkomsten geweest voor omwonenden. Punt van aandacht blijft de afstandsnormen die worden gehanteerd door Tennet en het Ministerie van Economische Zaken. De afstandsnormen zorgen ervoor dat gevoelige bestemmingen zoals scholen en woningen voldoende afstand hebben tot de magnetische velden afkomstig van de hoogspanningsmasten. Dit is een zorg die leeft bij de inwoners van de gemeente. Daarnaast zijn er zorgen over de landschappelijke impact van het nieuwe tracé door de gemeente. Alle Friese gemeenten hebben aangedrongen op het geheel ondergronds brengen van 110 kv en voor 380 kv bij gevoelige bestemmingen. Voor onze gemeente dringen we aan op het organiseren van inloopbijeenkomsten en op het eventueel aanhaken van het regelstation bij Oudehaske op het 380 kv-netwerk.

Regionale Energiestrategie (RES)

In Friesland hebben we de ambitie om in 2030 tenminste 3 Terawattuur (TWh) duurzame energie op te wekken. Momenteel is er sprake van netcongestie. Provinciaal zijn er politieke keuzes gemaakt die het opwekken van grootschalige duurzame energie moeilijk maken. De provinciale omgevingsverordening geeft geen ruimte voor nieuwe grootschalige opwek. Dit zorgt ervoor dat het behalen van de RES doelstellingen lastig is.

Doelstelling:

Huishoudens volledig op hernieuwbare energie

In 2030 moet tenminste 20% van de gebouwde omgeving van het gas af zijn. Diverse partijen, waaronder woningbouwcoöperaties zoals Accolade en Dynhus zijn volop bezig om hun woningvoorraad gereed te maken zodat deze gasloos verwarmd kunnen worden. Daarnaast is Dynhus actief met het realiseren van een warmtenet ontwikkeling in Lemmer zodat deze woningen voor 2030 verwarmd worden zonder gebruik van fossiele energiebronnen.

Daarnaast zijn er meerdere haalbaarheidsstudies uitgevoerd waaruit blijkt dat ook in andere dorpen een andere fossielvrije vorm van verwarmen haalbaar lijkt.

Doelstelling:

De gebouwde omgeving is in 2030 voor 20% aardgasvrij en uiterlijk in 2050 voor 100% aardgasvrij

In de warmtevisie 2022 zijn vier dorpen aangemeld als startdorp: Balk, Terherne, Elahuizen en Boornzwaag.

Balk: vergevorderd in de ontwikkelingen om heel Balk aardgasvrij te maken. De lokale initiatiefnemer is de Energiecoöperatie Gaasterland die werkt aan het project 'Eigen Warmte Balk'. Als gemeente ondersteunen wij hierbij. In 2024 keren we de 3de en laatste keer € 200.000 subsidie uit aan het project.

Terherne: de lokale initiatiefnemer is energiecoöperatie 'De Poask'. Zij zet zich in om heel Terherne aardgasvrij te maken. De gemeente ondersteunt hierbij. Daarnaast neemt de gemeente deel aan het EU Interreg north sea traject WaterWarmth. Hierbij is cofinanciering vanuit de EU beschikbaar om onderzoek te doen naar aquathermiesystemen voor een klein waterrijk dorp (naast Terherne zijn er vele dorpen in Friesland die vergelijkbaar zijn)

Elahuizen: na een eerder onderzoek waaruit gebleken is dat een warmtenet/energielandschap in het dorp niet haalbaar is met de huidige technische en financiële mogelijkheden, zijn de initiatiefnemers zich aan het heroriënteren op vervolgstappen. Hierover is regelmatig overleg met de gemeente.

Boornzwaag: in 2022 gestart als startdorp door twee inwoners die een eigen woning wilden verduurzamen via aquathermie en dit als demonstratie gebruiken voor overige inwoners. Beide initiatiefnemers hebben ondertussen aangegeven geen interesse te hebben om een actieve rol op te pakken. Dit initiatief evalueren we momenteel, waarna we het afronden.

Joure: geen startdorp, maar vanwege de restwarmte potentie vanuit de Jacob Douwe Egberts fabriek, de hoge woningdichtheid en veel woningcoöperatie bezit onderzoeken we momenteel de mogelijkheden om (een deel van) Joure met een warmtenet aardgasvrij te maken.

Er zijn gesprekken gevoerd met de provincie over aanvullende financieringsmogelijkheden vanuit de EU. De aanleiding is het grote verschil tussen gebieden met een hoge bevolkingsdichtheid en gebieden zoals bijvoorbeeld gemeente De Fryske Marren. Het resultaat is dat het Ministerie van Economische Zaken mogelijkheden gaat onderzoeken of een aanpassing van uitgangspunten van een landelijke subsidie herijkt kunnen worden die hiermee passender worden voor het landelijke gebied.

Via verschillende manieren worden lokale initiatieven in de gelegenheid gesteld om kennis en kunde uit te wisselen aan andere initiatieven binnen en buiten de gemeente. Hiervoor is bijvoorbeeld in het eerste kwartaal samen met de Missy Wetterwaarmte een community of practices opgezet.

Doelstelling:
Visie op rol gemeente over publiek eigendom van warmtenetten

Op dit moment verricht Berenschot voor ons een onderzoek betreffende een te nemen keuze van de gemeentelijke rol in beoogde warmtenetten. Besluitvorming hierover vindt plaats in Q4 2024. De aanleiding voor dit onderzoek is tweeledig. Ten eerste heeft het Rijk de beoogde Wet collectieve warmtevoorziening (Wcw) als niet controversieel verklaard. Hierdoor is de doelstelling om de bebouwde omgeving vrij van fossiele brandstoffen te verwarmen overeind gebleven, met een verplichte rol voor overheden in de warmteleveringsinfrastructuur.

Ten tweede om duidelijkheid te geven aan de initiatiefnemers van de startdorpen die op dit moment bezig zijn met voorbereidingen om hun dorp (gedeeltelijk) gasloos te verwarmen.

De beoogde Wcw betekent veel voor overheden en vraagt om een keuze van ons. Daarnaast heeft de raad startdorpen vastgesteld in de warmtevisie. Het startdorp Balk is koploper als het gaat om de ontwikkeling en aanleg van een warmtenet en heeft behoefte aan duidelijkheid van de gemeente betreft haar rol keuze betreft initiatieven zoals het project Eigen Warmte Balk.

Doelstelling:
Ontwikkelen van aquathermie als duurzame warmtebron

Wij zijn een belangrijke stakeholder in de samenwerking Missy Wetterwaarmte (de provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân, gemeente Leeuwarden, gemeente Súdwest-Fryslân, gemeente De Fryske Marren en gemeente Terschelling). Dit programma heeft als doel om de kennis op gebied van aquathermie te vergroten, zodat aquathermie een mogelijke oplossing kan bieden voor de aardgasvrije gebouwde omgeving. Q1 2024 is gestart met extra ondersteuning binnen het missyteam. Deze ondersteuning heeft als doel om de kennis die vergaard wordt beter te borgen, maar vooral ook deze beter beschikbaar maken voor externe partijen. Denk hierbij aan lokale initiatieven of andere Friese overheden. Daarnaast is extra technische kennis toegevoegd aan het missyteam om de specifieke potentie van aquathermie binnen de provincie Friesland inzichtelijk te maken wat moet leiden tot betere afwegingen op bestuurlijk niveau.

Vanuit de deelname van DFM aan het Interregprogramma WaterWarmth zijn middelen beschikbaar voor DFM voor verder onderzoek naar aquathermie met startdorp Terherne als casus.

Meetlat biodiversiteit/monitoring biodiversiteit

Wij werken met de meetlat biodiversiteit. Aan de hand van de meetlat biodiversiteit wordt gekeken hoe de huidige biodiversiteit is, alvorens gestart wordt met renovatie. We meten waar de biodiversiteit al goed is en op welke plekken het kan worden vergroot. Daarnaast onderzoeken we met welke middelen wij nog meer de biodiversiteit kunnen monitoren, zodat we kunnen gaan vastleggen welke impact de interventies hebben op de biodiversiteit.

Gebiedsplan voor invasieve exoten met subsidie van de provincie Fryslân

We bestrijden al jaren invasieve exoten om schade te voorkomen en de biodiversiteit te vergroten. Het gaat om de Japanse duizendknoop, de gevlekte en gestreepte rivierkreeft, de berenklauw, de grote watervanell en de reuzenbalsemien. We willen onze aanpak verbeteren en overgaan tot beheersen. Dit doen we door de invasieve exoten goed in kaart te brengen. Daartoe hebben wij een gebiedsplan opgesteld gesubsidieerd door de provincie. Aan de hand van dit gebiedsplan kijken wij waar en hoe wij de invasieve exoten kunnen beheersen zodat we in de toekomst minder hoeven te bestrijden. De rode Amerikaanse rivierkreeft komt nog niet in onze gemeente voor, maar is al wel gesignaleerd in de provincie Overijssel en in Leeuwarden. Het Wetterskip is nog tot 2025 bezig met een inventarisatie en maken aan de hand daarvan een plan van aanpak. Wij zijn momenteel bezig met het opstarten van een plan waar we preventieve maatregelen in opnemen.

Groene schoolpleinen

Onze bestaande regeling groenblauwe maatregelen is uitgebreid zodat er nu voor scholen ook mogelijkheden zijn om voor subsidie in aanmerking te komen. Om dit te vieren konden scholen aangeven een gratis boom op het plein te willen. Hiervan hebben 15 scholen gebruik gemaakt. Daarnaast is er in Joure een Tiny forest geplant samen met het Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid, waarbij de kinderen van de buitenschoolse opvang en 2 scholen een jaar lang boswachter zijn.

Begraafplaatsen

Twee studenten van Van Hall Larenstein doen onderzoek naar mogelijkheden voor meer biodiversiteit op de begraafplaatsen. Ze onderzoeken welke kansen er liggen op onze begraafplaatsen om de biodiversiteit te vergroten, waarbij het beeld op de begraafplaats verzorgd blijft en de veiligheid gewaarborgd.

Bomenbeleidsplan

Wij leggen het bomenbeleidsplan in Q3 aan u voor. In dit beleidsplan Met dit bomenbeleidsplan wordt gestreefd naar een kwalitatief hoogwaardig bomenbestand, waarbij we investeren in het behouden van waardevolle bomen en het versterken van (bestaande) structuren

Concreet betekent dit:

- Het beschermen van waardevolle bomen en boomstructuren
- Het versterken en ontwikkelen van een heldere en samenhangende bomenstructuur
- Het vastleggen en oplossen van knelpunten omtrent inwoners en bomen
- Het omschrijven van richtlijnen ten aanzien van bouwen bij bomen
- Verscherpen van de huidige leidraad door middel van richtlijnen voor soortkeuze en plantplaatsinrichting.

Het plan heeft een looptijd van tien jaar; van 2024 tot en met 2034. Na vijf jaar, in 2029 wordt het bomenbeleidsplan geëvalueerd en indien nodig aangepast en opnieuw ter vaststelling aan de raad aangeboden.

Doelstelling:
In kaart brengen van koppelkansen tussen (bijvoorbeeld) klimaatadaptieve ontwikkelingen, onderhoudsplannen en warmtevisie.

In Q1 hebben we besloten om de benodigde data om koppelkansen te identificeren zelf te actualiseren. Er zijn enkele externe partijen gesproken die ondersteunende tools en expertise kunnen bieden om deze koppelkansen te classificeren en prioriteren.

Doelstelling:
Inzetten op klimaatadaptief bouwen

Het wettelijke kader (water en bodem sturend bij ruimtelijke ordening) schrijft voor dat wij bij het opstellen van omgevingsplannen de (on)mogelijkheden van klimaatadaptief bouwen meenemen. We zijn bezig met het voorbereiden van het wijzigingsbesluit omgevingsplan Buitengebied ZuidWest. We brengen daarbij ook een duurzaam scenario in beeld dat uitgaat van klimaatadaptief bouwen.

Doelstelling:
Tegengaan van verdroging, wateroverlast en hitte in het buitengebied

We zetten allerlei initiatieven en projecten op voor het tegengaan van verdroging, wateroverlast en hittestress binnen de bebouwde kom. Buiten de bebouwde kom is het noodzakelijk op te trekken met andere organisaties zoals het Wetterskip Fryslân. We gaan hiervoor in overleg met betrokken partijen en zetten in op een gezamenlijk op te stellen actieplan om tot concrete projecten en maatregelen te komen. In Q2 is het eerste overleg met de externe partijen.

Doelstelling:
100% circulair inkopen in 2030

Wij doen mee aan de opdrachtgeversaankpak Friesland Bouwt Circulair voor circulair bouwen. Dit voorjaar is de aanbesteding voor BOSS (bewegen, ontmoeten, spelen en sporten) op de markt gebracht. Bij deze aanbesteding is de circulariteit van de speeltoestellen een belangrijk onderdeel.

Wij zijn gestart met een opleidingstraject voor onze medewerkers op het gebied van circulair inkopen en aanbesteden.

Doelstelling:
CO2-emissie reduceren

CO2-prestatieladder

De Fryske Marren maakt gebruik van de CO2-prestatieladder om zicht te houden op het behalen van onze doelstellingen om CO2-emissie te reduceren. We zijn gecertificeerd voor niveau 4. Dit voorjaar zijn we gestart met de voorbereidingen voor de jaarlijkse audit voor de CO2-prestatieladder.

Doelstelling:
Wij zetten in op energiebesparende maatregelen voor huishoudens met energiearmoede.

Tûk Wenjen

Wij ontwikkelen Tûk Wenjen verder als platform richting een overkoepelend aanbod voor energiebesparing voor inwoners. We werken verder aan de ontwikkeling van aanvullende diensten en producten, zoals het isolatieplan en ondersteuning bij aanvragen van subsidies.

Fixteams

We zijn vanaf de start van 2024 aan de slag gegaan om energiebesparende maatregelen in bestaande woningen aan te brengen. In de eerste drie maanden van 2024 zijn vrijwillige fixteams bij 181 huishoudens (129 koop- en 52 huurwoningen) langsgegaan om voor € 50 aan maatregelen door te voeren.

Witgoedruil

In de eerste drie maanden van 2024 hebben 61 inwoners een aanvraag voor een energiezuinig witgoedapparaat gedaan. 36 aanvragen zijn volledig afgerond, waarmee het totaal op 418 verwisselde apparaten uitkomt.

Grootschalige isolatie slecht geïsoleerde woningen (Lokale Aanpak Isolatie)

Vanuit het Rijk hebben wij een specifieke uitkering (SPUK) ontvangen voor een lokale aanpak isolatie (LAI) om slecht geïsoleerde woningen te isoleren. We werken aan het opstellen van een subsidieregeling voor het realiseren van isolatiemaatregelen voor woningeigenaren met een slecht geïsoleerde woning (label D of slechter). Vanuit de provincie krijgen huishoudens met grotere kans op energiearmoede daar een extra geldbedrag bovenop.

Doelstelling:
We betrekken onze inwoners actief bij duurzaamheidsinitiatieven

We benaderen onze dorpen en stad actief: Tuk Wenjen, energiecoach, FixTeams, energiecoöperaties. We faciliteren initiatiefnemers die een bijdrage willen leveren aan het behalen van onze duurzame doelstellingen. Afgelopen kwartaal hebben we meer dan 200 inwoners kunnen faciliteren.

Steenbreek

Op 21 maart is de aftrap gegeven door de burgemeester om mee te doen met NK Tegelwippen. Dit loopt van 21 maart tot 31 oktober. Het is bedoeld om inwoners bewust te maken van het voordeel van groen in de tuin. De tegels die zij uit hun tuin halen kunnen ze gratis inleveren op de milieustraat. We verloten regelmatig een tegeltuin-pakket onder de inleveraars.

Doelstelling:

We brengen in kaart waar de belangrijkste knelpunten op het gebied van sociale duurzaamheid zitten.

Naar verwachting nemen we in Q2 2024 een besluit over het uitvoeringsprogramma sociale duurzaamheid. Hierin zal een uitwerking staan van de verschillende thema's binnen sociale duurzaamheid. Het thema 'betaalbare en inclusieve energietransitie' loopt al met de aanpak van energiearmoede. Een ander denkbaar thema is een 'gezond en duurzaam voedselsysteem'. De gedachte is om de andere thema's op te pakken binnen de lopende processen in de organisatie, waarbinnen (sociale) duurzaamheid een stevigere positie moet krijgen. Maar zoals aangegeven, wij moeten nog een besluit over nemen over het uitvoeringsprogramma.

Doelstelling:

Het verduurzamen van ons gemeentelijk vastgoed.

Op dit moment hebben wij voor 15 gebouwen die opgenomen zijn in de routekaart, gedetailleerde plannen voor verduurzaming op laten stellen. Momenteel bespreken we de gevolgen van de werkzaamheden met de gebruikers van de gebouwen die voor 2024 op de planning staan.

Doelstelling:

Toekomstbestendig erfgoed.

Een startnotitie Erfgoednota is in voorbereiding. Deze startnotitie beschrijft de kaders en randvoorwaarden die belangrijk zijn voor de totstandkoming van de erfgoednota. We leggen de startnotitie Erfgoednota in Q4 ter besluitvorming aan de raad voor.

Doelstelling:

Het veiligstellen van de toekomst van kerken als bepalende gebouwen voor het silhouet van dorp en stad, als bakken in de omgeving

Om goed inzicht te krijgen in de huidige stand van zaken en de verwachtingen voor de toekomst, zijn in het voorjaar uitgebreide gesprekken gevoerd met kerkeigenaren. De input vanuit deze gesprekken nemen wij

mee bij het opstellen van de Kerkenvisie. Wij leggen de Kerkenvisie in Q4 2024 ter besluitvorming aan de raad voor.

Doelstelling:
0 verkeersslachtoffers in 2050.

De voorbereidingen voor de onderhoudswerkzaamheden aan de Harddraversweg zijn dit voorjaar afgerond. Door middel van gelden uit de FytsImpuls en de risicoanalyse kunnen we werk met werk maken. We gaan fietssuggestiestroken realiseren op de wegvakken en (visuele) kruispuntplateaus op de kruispunten en een veilige oversteekplaats voor voetgangers.

Doelstelling:
Veilige(vaar)wegen en fietspaden.

Op 27 maart hebben wij de provinciale aftrap Doortrappen georganiseerd in Bakhuizen. Doortrappen staat voor zo lang en zo veilig mogelijk fietsen. In samenwerking met Sociaal Werk De Kear hebben we een mooie doortraproute uitgestippeld en gezamenlijk, met een fietsgroep, deze route gefietst in het mooie Gaasterlân.

Doelstelling:
Het wonen in onze dorpen moet aantrekkelijk blijven.

Zoals gerapporteerd in de jaarrapportage 2023 is het busvervoer voor 2024 – 2034 aanbesteed. Qbuzz heeft de voorlopige gunning gekregen. Arriva is in bezwaar gegaan tegen deze beslissing van de provincie. De hoorzitting heeft plaatsgevonden en het is nu aan de provincie om een beslissing op bezwaar te nemen. Wij blijven de ontwikkeling omtrent het openbaar (bus)vervoer op de voet volgen.

Groenvisie

Om het wonen in onze dorpen en stad aantrekkelijk te houden zorgen wij dat het binnen de bebouwde kom veilig en netjes is. Vanaf april zijn de wijkteams uitgebreid zodat wij de doelen van de groenvisie en het daarin genoemde onderhoudsniveau kunnen halen.

Doelstelling:

Ook wij worden geraakt door mondiale ontwikkelingen, zoals de oorlog in Oekraïne en de vluchtelingencrisis. Dit vraagt om extra inzet op huisvesting en begeleiding.

We openen binnenkort een vierde opvanglocatie voor Oekraïense ontheemden met het hotel “Het Tjeukemeer” in Delfstrahuizen. Hier vangen we circa 80 ontheemden op. In totaal hebben we 310 opvangplekken gerealiseerd. Hiermee voldoen we aan onze taakstelling.

2.2 Openbare ruimte

Doelstelling:

Een openbare ruimte waar de groene kwaliteit belangrijk is. Deze moet binnen de bebouwde kom veilig en netjes zijn en bijdragen aan de klimaatbestendigheid. Buiten de bebouwde kom en aan de randen van de dorpen en de stad ligt de nadruk op het inpassen van het bestaande landschap en het vergroten van de biodiversiteit.

Wij zijn bezig met de voorbereiding van de renovatie van wijk Lemmer Noord waarbij we de wijk integraal aanpakken, zowel blauw, grijs en groen. In de planvorming bij woningbouwprojecten en herinrichtingen is rekening gehouden met het versterken van de bestaande groen/blauwe structuren. De nieuwe beplanting draagt bij aan seizoenbeleving en vergroot de biodiversiteit. Door te kiezen voor variatie en kleur ziet de buurt er verzorgder uit. De gekozen beplanting is minder gevoelig voor ziekten en plagen en heeft betere groei-kracht. De speelplekken in deze wijk hebben wij bekeken en mogelijk aangepast om bij te dragen aan de toekomstbestendigheid en het tegengaan van mogelijke wateroverlast en hittestress.

Doelstelling:

Wij willen de leefbaarheid van onze kernen verbeteren.

We werken op diverse plaatsen aan een veilige en aantrekkelijke inrichting van de kernen. We hebben de herinrichting van de Straatweg Noord in Lemmer afgerond. Aanvullend treffen we nog maatregelen om de veiligheid te verbeteren.

In Haskerhorne zijn de werkzaamheden vergevorderd maar nog niet afgerond.

De nieuwe brug in de wijk Wyldehoarne is klaar.
De werkzaamheden aan de brug in Terkape zijn afgerond.

We hebben het voorlopig ontwerp voor het eerste deel van de Jachthavendyk ter visie gelegd.

In Lemstervaart zijn wij bezig met de pilot BOSS waarbij we gaan voor meer spel, ontmoeten en toekomstbestendigheid. Een onderdeel hiervan is het voedselbos dat we samen met de inwoners realiseren. De school gebruikt het bos voor educatie.

2.3 Grondbedrijf

Doelstelling:
Grip houden op gronduitgifte.

Dit jaar stelde u al twee nieuwe gemeentelijke grondexploitaties vast: Oosterzee West en Oudega-It Stalt 3. Daarnaast zijn er meerdere plannen in een vergevorderd stadium van voorbereiding, zoals Balk, Boslust-Zuidwest, Ouwsterhaule, Tjerkgaast en bedrijventerrein De Ekers 3 fase 2. Sommige van deze plannen ontwikkelen wij in het kader van het Build-to-order principe. Het betreft plannen waarvan de grond in eigendom van de gemeente is. Hiermee voeren we regie en houden we grip op de gronduitgifte.

Algemeen

Financiële afwijkingen

Bedragen € 1.000

Afwijkingen programma 2	Bedrag	v/n
2.1 Wonen		
Planvorming scenario nieuwbouw ziekenhuis Driehoek Zuid	-200	n
Elektrakosten Swimfun	-300	n
Elektrakosten Swimfun	300	v
2.2 Openbare ruimte		
Bijdrage FUMO	-347	n
Verhoging voorziening beheer vaarwegen	-80	n
Totaal	-627	n

2.1 Wonen

Driehoek Joure Zuid

In de raad van 20 maart heeft u besloten de kosten voor de invulling van de Driehoek Zuid mee te nemen in de voorjaarsrapportage 2024. Voor deze fase begroten wij een bedrag van € 200.000.

Elektrakosten Sportun/Swimfun

De elektrakosten voor Swimfun worden door ons betaald aan de leverancier en direct doorberekend aan Sportfun/Swimfun. Met deze budgetneutrale wijziging is de systematiek in de begroting opgenomen.

2.2 Openbare ruimte

Bijdrage FUMO

De gemeentelijke begrotingspost voor de FUMO met € 347.000 moet worden opgehoogd conform de door het algemeen bestuur van de FUMO vastgestelde FUMO begroting voor het jaar 2024. De begrotingswijziging 2024 is op 18 oktober 2023 door de raad goedgekeurd.

Verhoging voorziening beheer vaarwegen

Op 18 oktober 2023 is besloten de voorziening vaarwegen te verhogen. Het totale areaal aan recreatieve vaarwegen bedraagt circa 34 kilometer. Dit is inclusief havens die wij in beheer hebben en inclusief 9,5 kilometer aan kanoroutes. Om deze vaarwegen bevaarbaar te houden moeten deze vaarwegen worden onderhouden. Gekozen is voor de doelmatige variant waarbij naast het baggeren ook waterplanten

worden verwijderd en kanoroutes op diepte worden gehouden. De voorziening wordt verhoogd met €80.000.

Afwijkingen op kredieten

Bedragen € 1.000

Afwijkingen investeringskredieten en eenmalige budgetten	Bedrag	v/n	Afsluiten
Middelen skatebaan Lemmer	-150	n	Nee
Vervanging brug Rohel	-50	n	
Te verhalen schade brug Rohel	50	v	
Totaal	-150	n	
* Eenmalige budgetten tlv/tgv de reserve Onderhanden werk		v	

Skatevoorziening Lemmer

De skatevoorziening in Lemmer is door de nieuwbouw van het Zuyderzee Lyceum komen te vervallen. Voor het bewegen, ontmoeten, spelen en sporten (BOSS) van jongeren willen we dit jaar een nieuwe skatevoorziening realiseren aan in Lemmer. Hiervoor is geen budget beschikbaar. De geraamde kosten zijn € 150.000.

Vervanging brug Rohel

In december 2023 is een brug bij het Tsjûkemar, nabij Rohel door brand verwoest. Omdat deze brug onderdeel uitmaakt van een wandelnetwerk is het van belang deze brug zo snel mogelijk te herstellen. We zijn daarnaast een procedure opgestart om de schade te verhalen op de dader. Per saldo verloopt dit budgetneutraal. Bij de najaarsrapportage 2024 komen we met een nadere analyse.

3. Economie

Hoofddoelstelling:

De Fryske Marren streeft naar een krachtige, innovatieve en toekomstbestendige economie die een bijdrage levert aan een aantrekkelijk woon- en leefklimaat. Een duurzame economie met een positief ondernemersklimaat en een grote diversiteit aan bedrijven.

Regiodeal Zuidwest Friesland toegekend

Het Rijk heeft de, samen met de Provinsje Fryslân, Wetterskip Fryslân en de gemeente Súdwest-Fryslân, ingediende aanvraag voor een Regio Deal volledig toegekend.

Pijlers Mienskip, Voorzieningen, Leefomgeving en Economie

Wij hebben in onze aanpak de opgaven in onze regio vertaalt naar vier pijlers. De Mienskip is ons fundament en dat fundament zetten we in bij alle pijlers. We gaan onder meer voor:

- Overheden, organisaties en inwoners bedenken samen passende oplossingen
- De samenredzaamheid behouden en beschikbaarheid van voorzieningen versterken
- Toekomstbestendig en kwalitatief onderwijs
- Een bereikbare regio met nieuwe vervoersconcepten
- Onze ruimtelijke en sociale kwaliteiten staan centraal bij nieuwe ontwikkelingen
- Een vitale economie die werkt aan duurzaamheid en zorgt dat inwoners mee kunnen

Cofinanciering De Fryske Marren € 5 miljoen

De omvang van de Regio Deal zoals die is toegekend bedraagt afgerond € 35 miljoen. De Fryske Marren draagt € 5 miljoen bij aan de financiering van de Regio Deal. Wij denken € 2,5 miljoen vrij te kunnen maken uit bestaande projecten die al in de begroting staan. De resterende € 2,5 miljoen van de dekking zijn opgenomen in de begroting 2024 ten laste van de algemene reserve.

MIRT-onderzoek Novex-gebied Lelylijn loopt

MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport. Novex staat voor Nationale Omgevingsvisie Extra. Rijk en regio hebben afgesproken om verder onderzoek te doen naar de mogelijke realisatie van de Lelylijn.

Het onderzoek naar de Lelylijn is een MIRT-onderzoek in combinatie met het opstellen van een Ontwikkelperspectief voor het NOVEX gebied Lelylijn. De nationale overheid heeft een 16-tal gebieden aangewezen als NOVEX gebied. Eén daarvan is de Lelylijn. In die gebieden komen verschillende ruimtelijke opgaven bij elkaar en dat vraagt nadrukkelijk regie en sturing op samenhang.

Minister I & W wil eind 2024 beslissing nemen op MIRT-onderzoek

Het MIRT-onderzoek Lelylijn moet eind 2024 zijn afgerond. De Minister neemt aan de hand van de resultaten een go/no go beslissing over het al dan niet opstarten van een MIRT-verkenning voor de Lelylijn. Gemeenten kunnen op een paar momenten reflecteren op het onderzoek, maar hebben geen besluitvormende rol in dit proces.

3.1 Economische zaken, recreatie en toerisme

Doelstelling:

Waar mogelijk maken we de verlening van vergunningen voor evenementen eenvoudiger. We volgen provinciale ontwikkelingen op de voet en houden oog voor de gevolgen daarvan voor de veiligheid op lokaal niveau.

We werken aan het vereenvoudigen c.q. effectiever inrichten van het aanvraagformulier. Hierdoor wordt het eenvoudiger om een vergunning aan te vragen. Ook hebben we het risico-analysemodel gewijzigd, waardoor er meer evenementen vergunningsvrij kunnen plaatsvinden. In juni 2024 gaan we in gesprek met raadsleden en organisatoren van diverse evenementen om te horen hoe er vanuit de praktijk wordt aangekeken tegen de wijze waarop er binnen De Fryske Marren evenementen worden georganiseerd. Hierbij is het de bedoeling om ervaringen uit te wisselen in het proces van het aanvragen c.q. het verlenen van de evenementenvergunningen. Afhankelijk van de uitkomsten kunnen deze meegenomen worden in de actualisatie van ons evenementenbeleid.

Doelstelling:

Als de Lelylijn er komt, dan zijn we actief betrokken bij de gevolgen van die komst voor De Fryske Marren.

Betrokkenheid De Fryske Marren bij projectorganisatie

Er is een gezamenlijke projectorganisatie ingesteld. In Fryslân zijn de provinsje Fryslân en de F7-gemeenten (Leeuwarden, Heerenveen, Smallingerland, Weststellingwerf, Opsterland, Súdwest Fryslân en De Fryske Marren) ambtelijk en bestuurlijk betrokken bij het project. Gezamenlijk dragen we bij aan de kosten van het MIRT onderzoek. Onze bijdrage dekken wij uit onze reguliere middelen. Wij leveren als De Fryske Marren input voor het onderzoek. Hierbij gaat het onder meer om kansen en bedreigingen omtrent mogelijke stations bij Joure en Lemmer en het gebied Tsjûkemar.

Raad om duiding gevraagd op Ontwikkelperspectief

In maart heeft de projectorganisatie het rapport "Denkrichtingen voor het Ontwikkelperspectief NOVEX Lelylijn" voor reflectie aan de betrokken raden en staten gestuurd. Later dit jaar volgen nog rapportages over de bereikbaarheid en de effecten op de brede welvaart. Er kan door de raden en staten tot 17 mei 2024 op het rapport worden gereageerd. Er wordt niet gevraagd om voor of tegen de komst van een Lelylijn te zijn, of om een keuze te maken uit de gepresenteerde denkrichtingen. Gevraagd wordt of er denkrichtingen of onderwerpen missen, en welke elementen uit de denkrichtingen aanspreken of juist niet. Het rapport wordt in het 2e kwartaal van 2024 in de raad besproken.

Doelstelling:

Recreatie en toerisme vormen één van de belangrijkste pijlers van onze lokale economie. De Fryske Marren is een aantrekkelijke en kwalitatieve recreatiegemeente, waar nog een slimme groei mogelijk is.

(Uitvoerings)programma recreatie & toerisme De Fryske Marren vastgesteld

Op 22 februari 2023 is het programma recreatie en toerisme De Fryske Marren vastgesteld door de raad.

De focus ligt op vitale logiesaccommodaties, seizoensverlenging en slimme groei. De eerste stap was het concretiseren van het programma door middel van het opstellen van een uitvoeringsprogramma en een kansenkaart samen met de gemeente Súdwest-Fryslân. Het college heeft op 26 maart jl. het Uitvoeringsprogramma vastgesteld. Voor de uitvoering zijn middelen nodig. Hiervoor hebben we een aanmelding voor de Perspectiefnota gedaan. Het vaststellen van de kansenkaart is voorzien in het tweede kwartaal van dit jaar. Ook werken we aan een herijking van taken voor publiek private marketingorganisaties.

Maatschappelijke initiatieven Tsjûkemar en Nannewiid

Samen met de provinsje Fryslân, Wetterskip Fryslân en de Club van Aanjagers Tsjûkemar werken we aan het grote maatschappelijke initiatief “gebiedspilot Tsjûkemar”. Het Tsjûkemar moet een ‘bestemmingsgebied’ worden, waar iedereen graag langer wil verblijven. Het grotere kader is de ontwikkeling van de Tsjûkemar Regio: van ‘doorvaartmeer’ naar ‘bestemmingsmeer’. De Club van Aanjagers neemt het voortouw in de regionale ontwikkeling van het Tsjûkemar in samenwerking met de overheden (zoals in de Intentieverklaring van 2019 staat).

We focussen ons bij Tsjûkemar op twee projecten

Dat zijn de Ôlesprong en de Zuidoostoever (Kitesurfzone). Voor de Ôlesprong is de gemeentelijke projectleider aan de slag geweest met het concretiseren van het project. We werken op dit moment samen met de werkgroep Ôlesprong aan het helder krijgen van de kaders en randvoorwaarden voor het uitschrijven van een tender voor een horecavoorziening. Het uitvoeren van een horecabehoefteonderzoek is hier onderdeel van. We verwachten eind mei het conceptrapport. Er liggen realistische begrotingen voor beide projecten. Het project Zuidoostoever wordt door de provincie getrokken. De provincie heeft 1 miljoen euro opgenomen in het coalitieakkoord voor de uitvoering van beide projecten. Voor een gemeentelijke bijdrage is een aanmelding voor de Perspectiefnota gedaan.

Nannewiid

Het Wetterskip heeft met subsidie het Nannewiid ecologisch kunnen baggeren. Binnen de gemeente onderzoeken we of er koppelkansen liggen op het gebied van het baggeren/de waterkwaliteit. De Provincie heeft in het coalitieakkoord financiële middelen opgenomen voor de regie, onderzoek en laaghangend fruit.

Doelstelling:
Het opstellen van ligplaatsenbeleid

Er ligt een nieuwe conceptnota ligplaatsen. Het ligplaatsenbeleid gaat uit van bestaande gemeentelijke ligplaatsen en nieuw uit te geven gemeentelijke ligplaatsen. In de nota zijn ambities geformuleerd en randvoorwaarden. Besluitvorming is voorzien voor het 4e kwartaal 2024.

Doelstelling:
Nieuw sociaaleconomisch beleid is nodig voor het herstel na corona.

Nieuw sociaal-economisch beleid is in ontwikkeling.

Samen met de ondernemersverenigingen ONG, OVS en VvBL en verschillende stakeholders (bedrijven, onderwijs, instellingen, kennisplatforms) zijn we volop bezig geweest met de ontwikkeling van nieuw

sociaal-economisch beleid (Programma Economie). Het programma is in concept gereed en wordt in het tweede kwartaal 2024 aan de raad ter vaststelling voorgelegd.

Vergroten economische vitaliteit in de gemeente.

Wij zijn met de ondernemersverenigingen en verschillende stakeholders in gesprek geweest over de economische vitaliteit in onze gemeente en regio. Wij zijn blijven werken aan versterking van onze economie en zien structuurversterking als één van onze kerntaken. Wij willen met het nieuwe Programma Economie aan de slag met de volgende opgaven:

- Anticiperen op een krappe en krimpende arbeidsmarkt.
- Zorgen voor een wendbare en weerbare beroepsbevolking.
- Zorgen voor meer toekomstgerichte wendbare en groeiende werkgevers met impact.
- Vergroten attractiviteit van ons vestigingsklimaat.

Doelstelling:
De wens voor levendige en economisch renderende centra vragen om een actuele visie op de detailhandel in de drie grote kernen met een regiofunctie.

Ontwikkeling detailhandelsvisie drie grote kernen

Onderdeel van het nieuwe Programma Economie is het opstellen van een detailhandelsvisie voor de kernen Balk, Joure en Lemmer. Hierop vooruitlopend zijn we actief betrokken bij het provinciaal koopstromenonderzoek. De eerste resultaten verwachten wij in het tweede kwartaal 2024. Deze resultaten nemen we mee in de ontwikkeling van een detailhandelsvisie voor de drie grote kernen. Wij streven er naar om die in het eerste kwartaal van 2025 te kunnen afronden.

Doelstelling:
Het behoud van jongeren voor onze gemeente.

Nieuwe Programma Economie zet in op jongeren

In het nieuwe sociaaleconomische beleid (Programma Economie) is o.a. ruim aandacht voor het passender opleiden van jongeren. We willen hiermee een betere aansluiting krijgen op de door werkgevers gevraagde vaardigheden. We denken daardoor jongeren beter voor onze regio te kunnen behouden en zelfs jongeren aan te trekken om in onze regio te komen wonen en werken. Concrete acties zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma van het Programma Economie.

Doelstelling:
Circulaire economie.

Onze economie is in 2030 50% circulair en in 2050 100%.

Dit hebben we vastgelegd in ons Duurzaamheidsprogramma. We willen ondernemers stimuleren om duurzaam te innoveren. Verder zijn wij aangesloten het project 'Circulaire Bedrijventerreinen'. Een

initiatief van gemeenten Leeuwarden, Heerenveen, Smallingerland en Súdwest-Fryslân, provinsje Fryslân en Omrin. Er is een routekaart ontwikkeld voor hoe Friese bedrijventerreinen circulair kunnen worden. Bedrijventerrein Haskerveen was één van de betrokken bedrijventerreinen in deze pilot. Aan de hand van de opgestelde routekaart zijn er inmiddels meerdere gesprekken met verschillende bedrijven op het bedrijventerrein gevoerd om te kijken welke maatregelen/acties kunnen worden ondernomen met als doel het verhogen van de circulariteit op het terrein. Er zijn nog geen concrete resultaten geboekt.

3.2 Bedrijvencontacten

Doelstelling:
Een kwantitatief en kwalitatief voldoende aanbod van terreinen, afgestemd op de vraag vanuit de markt.

Bedrijvencontactfunctionarissen blijven actief in gesprek met ondernemers

Onze bedrijvencontactfunctionarissen zijn gesprekspartner voor ondernemers. Zij hebben een verbindende en bemiddelende rol tussen bedrijven en de gemeentelijke organisatie, bedrijven onderling en betrokken instanties/instellingen. De bedrijvencontactfunctionarissen informeren, adviseren en helpen ondernemers bij vragen, problemen, procedures of in het vinden van de juiste afdeling of contactpersoon binnen de gemeente. Verder onderhouden de bedrijvencontactfunctionarissen contact met diverse ondernemersverenigingen en andere bedrijfsgerelateerde instellingen. Ook leggen zij regelmatig werkbezoeken af.

Regionale afspraken bedrijventerreinen aangepast

Om een uitbreiding van het bedrijventerrein Lemsterhoek in Lemmer mogelijk te kunnen maken, hebben wij in afstemming met Súdwest Fryslân de Provinsje Fryslân de regionale afspraken aangepast. De planologische procedure voor Lemsterhoek loopt en er is structureel overleg met de ontwikkelaar.

Uitgifteproces beschikbare gronden loopt weer

Voor Woudfennen lopen inmiddels weer meerdere opties, maar die hebben nog niet tot verkoop geleid. De nog beschikbare grond op Ekers 2 en Slotmolen zijn in het eerste kwartaal 2024 gepubliceerd. Alle beschikbare percelen zijn in optie gegeven.

De planologische procedure voor de tweede fase van De Ekers loopt.

De besluitvorming hierover heeft in het vierde kwartaal van 2023 plaatsgevonden. De huidige agrarische bestemming wordt met een binnenplanse wijzigingsbevoegdheid gewijzigd in een bedrijvenbestemming. Fase 3b heeft ongeveer 5 hectare uitgeefbare grond. In het derde kwartaal van 2024 kan worden begonnen met het bouwrijpmaken van de grond. In de tussentijd zal de uitgifteprocedure worden opgestart.

Doelstelling:
Het toekomstbestendig maken van onze bedrijventerreinen.

Geen middelen beschikbaar voor grootse aanpak

Het toekomstbestendig maken van onze bedrijventerreinen is onderdeel van het nieuwe Programma Economie. De eerdere trajecten zijn gestopt, omdat de provinsje de hiervoor beschikbare capaciteit en

middelen heeft ingetrokken in verband met andere prioriteiten. Wij hebben voor nu onvoldoende middelen beschikbaar om hier heel actief mee aan de slag te gaan. We zijn wel in goed overleg met de verschillende belangenverenigingen en ondernemers op de terreinen, maar tot concrete stappen heeft dit nog niet geleid.

Algemeen

Financiële afwijkingen

Bedragen € 1.000

Afwijkingen programma 3	Bedrag	v/n
3.1 Economische zaken, recreatie en toerisme		
Uitvoeringsprogramma Recreatie en toerisme	-75	n
Totaal	-75	n

Uitvoeringsprogramma recreatie en toerisme

Met het uitvoeringsprogramma wordt ingezet op zes thema's: samenwerking, DNA en identiteit, landrecreatie, waterrecreatie, verblijfsrecreatie, landschap en gezondheid, gastvrijheid en communicatie en dataverzameling. Per thema is een aantal acties geformuleerd waar aan gewerkt moet worden willen we de kwaliteit op peil houden. Om de projecten uit te kunnen voeren is uitvoeringsbudget nodig. De benodigde middelen nemen we mee bij de integrale afweging bij de Perspectiefnota 2025. Voor 2024 begroten we een bedrag van € 75.000.

Afwijkingen op kredieten

Bedragen € 1.000

Afwijkingen investeringskredieten en eenmalige budgetten	Bedrag	v/n	Afsluiten
Revitalisering Tolhuswei/Vegelinswei	326	v	Ja
Uitvoering Programma Economie De Fryske Marren*	-93	n	Nee
Totaal	233	v	
* Eenmalige budgetten tlv/tgv de reserve Onderhanden werk	-93	n	

Revitalisering Tohuswei/Vegelinswei

Het restantkrediet voor de revitalisering van de Tolhuswei/Vegelinswei wordt niet ingezet en kan vrijvallen. € 325.739 voordeel

Uitvoering Programma Economie De Fryske Marren

Voor de uitvoering van het Programma Economie De Fryske Marren is voor de periode 2024-2026 incidenteel € 462.500 aan extra middelen benodigd. Voor 2024 zijn de uitvoeringskosten begroot op € 92.500. Om ook in 2025 en 2026 over de voor de uitvoering noodzakelijke middelen te kunnen beschikken stellen wij voor ter uitvoering van het Programma de benodigde middelen mee te nemen bij de integrale afweging voor de Perspectiefnota 2025. Het voorstel wordt behandeld in de raadsvergadering van mei 2024. Als de raad een ander besluit neemt dan het raadsvoorstel, dan zullen wij de financiële consequenties van dit andere besluit meenemen in de najaarsrapportage 2024.

4. Leefbaarheid en onderwijs

Hoofddoelstelling:

De gemeente heeft maar liefst 50 karakteristieke dorpen en de prachtige stad Sloten. Iedere kern heeft zijn unieke karakter en specifieke kwaliteiten. We hechten veel waarde aan de leefbaarheid in de stad en dorpen. Daarom zetten we ons in voor vitale dorpsgemeenschappen, goede (basis)voorzieningen, goed onderwijs en voldoende aanbod van sport, kunst en cultuur.

Onder leefbaarheid van onze dorpen en stad verstaan we de mate waarin de sociale omgeving aansluit bij de eisen en wensen van de mensen die er wonen. Het gaat over de aantrekkelijkheid van het gebied en gemeenschap om er te wonen, leven, sporten, elkaar te ontmoeten, te spelen, elkaar hulp te vragen en meer. Onderwijs is nodig om te kunnen meedraaien in de maatschappij. Het is zaak leerlingen goed voor te bereiden op de maatschappij en hen een waardig diploma mee te geven.

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de aspecten leerlingenvervoer, Voorzieningen en Onderwijs.

4.1 Leerlingenvervoer

Doelstelling:

Leerlingenvervoer maakt het voor kinderen met een beperking of vanuit geloofsovertuiging mogelijk om naar de dichtstbijzijnde toegankelijke school te gaan.

In het eerste kwartaal 2024 wordt uitvoering gegeven aan hetgeen is opgenomen in de Verordening leerlingenvervoer. In de uitvoering van het vervoer zelf vindt periodiek afstemming plaats met het taxibedrijf.

Rondom de zomervakantie 2024 worden de nieuwe aanvragen leerlingenvervoer voor het schooljaar 2024/2025 beoordeeld.

4.2 Voorzieningen

Doelstelling:

Vitale dorpsgemeenschappen, waar inwoners naar elkaar omkijken en initiatieven nemen om de leefbaarheid in stand te houden dan wel te verbeteren.

Dorpen en dorpshuizen

Begin maart hebben we de plaatselijke belangen weer ondersteund met de jaarlijkse inwonersbijdrage. De besturen kunnen de bijdrage naar eigen inzicht inzetten voor zaken die ten goede komen aan de leefbaarheid. We compenseren dit jaar voor het laatst de dorps- en buurthuizen voor de aanslag gemeentelijke heffingen. Met de vaststelling van het maatschappelijk accommodatiebeleid is er nu de mogelijkheid om de dorpshuizen gericht en passender te ondersteunen met een structurele activiteitsubsidie. Voor deze nieuwe subsidieregeling is een aanvraag perspectiefnota opgesteld.

Inwonersinitiatieven (kernenbudget)

Inmiddels hebben we de eerste subsidieaanvraag voor een inwonersinitiatief binnengekregen. Voor het tweede kwartaal verwachten we meer aanvragen, met name van een aantal dorpshuizen. We blijven besturen en inwoners actief stimuleren om ook de rest van het jaar nieuwe initiatieven te ontwikkelen. De provincie heeft de subsidieregeling van het Iepen Mienskipsfûns aangepast en versoerd. Zowel de kleine

als grote subsidieaanvragen ('lyts en grut') worden vanaf dit jaar door de provinciale commissie beoordeeld en toegekend. De Fryske Marren heeft helaas niet langer zelf de zeggenschap over het budget van de kleine aanvragen.

Onderwijs AZC

Het basisonderwijs voor de kinderen uit het azc wordt georganiseerd door CBS de Bolster, De cocon. Stashouders en Oekraïense leerlingen kunnen hier ook naartoe of naar de taalklas (CBO Meilan / Ambion) in Joure. Aangezien het AZC door besluit gemeenteraad tot oktober 2026 open blijft zijn wij in het LEA in overleg hoe en op welke wijze wij het onderwijs aan deze groep leerlingen het beste kunnen vormgeven in de toekomst. Het Voorgezet onderwijs wordt georganiseerd door Caleido (Vario) in Lemmer. Door een tekort aan leerkrachten op het Caleido is er op initiatief van de gemeente een samenwerking ontstaan tussen Caleido en Firda Sneek zodat dertig 17/18 jarigen uit het AZC toch naar school kunnen.

Doelstelling:
Het herstellen en versterken van het brede culturele veld in De Fryske Marren, om zo de sector te laten floreren.

Kunst Stroomt!

De uitvoering van het beleidsplan Kunst Stroomt! loopt. Het beleid wordt in 2024 tussentijds geëvalueerd en waar nodig worden uitvoeringsdoelen bijgesteld.

Doelstelling:
Iedere inwoner van De Fryske Marren heeft toegang tot de bibliotheek, zodat inwoners kunnen participeren en zich kunnen ontwikkelen.

Bibliotheek

Aan het bibliotheekwerk en het 'informatiepunt digitale overheid' worden invulling gegeven zoals deze staat beschreven in de wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (wsob). Een nieuw beleidsplan bibliotheken wordt in het najaar van 2024 aan u voorgelegd. Hierin zullen doelstellingen komen te staan om het bibliotheekwerk te versterken in aanloop naar de gemeentelijke zorgplicht voor bibliotheken die vanaf 2025 wordt ingevoerd in de wsob.

Doelstelling:
Sporten en bewegen maken we zo leuk en toegankelijk mogelijk. Daarnaast versterken we de sport- en beweegsector.

Accommodatievraagstukken

Er lopen drie accommodatievraagstukken waar sport en bewegen een rol speelt:

- In Balk als onderdeel van het MFC Balk. Het accommodatiebeleid is inmiddels vastgesteld. In 2024 vindt de behandeling en besluitvorming op het rapport op basis waarvan inhoudelijke en financiële vervolgstappen bepaald gaan worden.
- In Sint Nicolaasga waarbij VV Renado, VV Langweer en VV Idskenhuzen zich samen met de gemeente inzetten om inzicht te krijgen in de kosten van opstallen en bijbehorend dekkingsplan.

- In Lemmer waarbij de fusievereniging CVVO/VV Lemmer in gesprek is met ons over een toekomstbestendig sportpark De Rien waar de fusievereniging gebruik van wil gaan maken. Ook hier werken wij ,met de voetbalverenigingen samen, om inzicht te krijgen in de kosten van sportvelden en opstallen en bijbehorend dekkingsplan.

Onderzoek doorontwikkeling sportbedrijf De Fryske Marren afgerond

Met de afronding van dit onderzoek is duidelijk geworden dat Sportbedrijf De Fryske Marren onze preferente partner is als het gaat om de uitvoering van ons sport- en beweegbeleid (Scoren door samenspel).

Sportstimulering en sportontwikkeling

De gemeente voert hierbij de regie. In het bijzonder wordt door Sportbedrijf De Fryske Marren ingezet op:

- Spelenderwijs In Beweging waarbij basisschool leerlingen worden uitgenodigd om meer te bewegen;
- het stimuleren van inwoners met een beperking om te bewegen;
- het doorontwikkelen van het sportloket FIF waar verenigingen en inwoners terecht kunnen met vragen en voor ondersteuning;
- de combinatie sport, bewegen en gezondheid in de gezonde wijkaanpak.

Bij de verdere uitvoering werkt Sportbedrijf De Fryske Marren onder ander samen met De Kear.

Brede SPUK regeling

In het bijzonder gaat het hierbij om de onderdelen Sportakkoord en Brede Regeling Combinatiefunctionaris. Bij beide onderdelen ligt de focus op het versterken van de sportinfrastructuur. Sport en bewegen als middel (bv bevorderen gezondheid en ontmoeten) en sport en bewegen als doel (bv. kunnen presteren in wedstrijdverband met spelregels) spelen daarbij een cruciale rol. Met het Sportakkoord gebeurt dat door de inzet van een kernteam met vertegenwoordigers vanuit de lokale sport. Met de Brede Regeling Combinatiefunctionaris gebeurt dat door de inzet van zes profielen combinatiefunctionaris. Eén daarvan is de aangestelde gemeentelijke coördinator sport en preventie die onder meer verantwoordelijk is voor de koppeling van deze beide SPUK onderdelen met GALA. De invulling van de overige vijf profielen hopen wij later dit jaar af te kunnen ronden.

Motie sport

Deze motie, vastgesteld op 19 juli 2023, heeft betrekking op enerzijds het bevroren van de 10% huurverhoging binnensportaccommodaties en anderzijds het samen met de gebruikers herijken van het in 2014 vastgestelde beleidskader. De bevroering hebben wij doorgevoerd; de herijking volgt later dit jaar.

Doelstelling: Meedoen aan de samenleving, ongeacht wie iemand is, met welke achtergrond en vanuit elke leef- en woonsituatie.		
		

Inclusie

Eind 2023 zijn we gestart met ervaringsdeskundigen (inwoners met fysieke en visuele beperkingen) om te kijken naar de toegankelijkheid in de gemeente. Deze pilot is in april afgerond. We gaan nu kijken om dit breder uit te rollen over het gehele gebied van onze gemeente.

4.3 Onderwijs

Doelstelling:
Een toekomstbestendig, aantrekkelijk en een kwalitatief goed onderwijsaanbod, passend voor elke leerling.

A row of six SDG icons: 4 (Quality Education), 5 (Gender Equality), 8 (Decent Work and Economic Growth), 10 (Reduced Inequalities), 11 (Sustainable Cities and Communities), and 17 (Partnerships for Goals).

Leerplicht

Er zijn steeds meer leerlingen die thuis zitten of die dreigen thuiszitters te worden. Ook het aantal leerlingen met ernstige problematiek neemt toe; vaak is hulpverlening thuis en/of op school nodig. Deze trend is al een aantal jaren zichtbaar; mogelijk heeft corona daarbij ook een rol gespeeld.

Lokale Educatieve Agenda

In het eerste kwartaal van 2024 is de nieuwe werkwijze voor de LEA verder geïmplementeerd. LEA staat voor Lokale Educatieve Agenda en is het wettelijk verplichte school-bestuurlijke overleg.

Onderwijsachterstanden

In 2023 is het nieuwe beleidsplan voor Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en peuteropvang vastgesteld door de gemeenteraad. In 2024 is gestart met de implementatie. Het speerpunt voor dit jaar is ouderbetrokkenheid.

Project Onderwijs, Overheid en Ondernemers (30's)

In 2023 is de gemeente samen met de schoolbesturen Voortgezet Onderwijs, de ondernemersverenigingen en het RMC (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voor Voortijdig Schoolverlaten) gestart met een project om leerlingen van het voortgezet onderwijs in contact te brengen met ondernemers. Doel is ervoor te zorgen dat leerlingen meer gericht een studie- en beroepskeuze kunnen maken door ze in contact te brengen met lokale ondernemers. Hierdoor lopen leerlingen later minder kans om uit te vallen. Het project wordt gefinancierd vanuit tijdelijke middelen en loopt eerst tot en met 2024. Bij een positieve evaluatie is de intentie het vanaf 2025 te continueren. Bij de Perspectiefnota zijn hiervoor middelen aangevraagd.

Vervoer bewegingsonderwijs

Met de start van het schooljaar 2023-2024 zijn alle scholen voor primair onderwijs wettelijk verplicht om twee lessen van in totaal minimaal 90 minuten bewegingsonderwijs te verzorgen. Deze lessen worden gegeven door een bevoegde leerkracht voor alle leerlingen uit de groepen 1 t/m 8. Hierdoor is het gebruik van sportaccommodaties en het vervoer toegenomen. De vervoerskosten worden elk jaar per 1 januari geïndexeerd.

Doelstelling:
We investeren in betaalbare, moderne, duurzame en toekomstbestendige onderwijshuisvesting.

A row of five SDG icons: 4 (Quality Education), 11 (Sustainable Cities and Communities), 13 (Climate Action), 16 (Peace, Justice and Strong Institutions), and 17 (Partnerships for Goals).

Onderwijshuisvesting

De gemeente heeft voor de komende jaren een grote opgave op het gebied van onderwijshuisvesting. Veel schoolgebouwen zijn 40 jaar of ouder en toe aan renovatie of (ver)nieuwbouw. Daarnaast zijn we bezig met een nieuw Integraal Huisvestingsplan (IHP) waar een uitvoeringsplan aan wordt gekoppeld. Op deze manier krijgen we goed in beeld welke school wanneer aan de beurt is. Het kader van het IHP is vastgesteld. Het uitvoeringsplan wordt later in 2024 aan u voorgelegd.

Algemeen

Financiële afwijkingen

Bedragen € 1.000

Afwijkingen programma 4	Bedrag	v/n
4.1 Leerlingenvervoer		
Leerlingenvervoer	100	v
4.2 Voorzieningen		
Cultuur	-132	n
Vrijval Kapitaalslasten Brûsplak	287	v
Brede Regeling Combinatie functies	250	v
Indexatie Sport	-85	n
Sportcomplexen en -velden	200	v
Dorpen	40	v
AZC	90	v
<i>Overhevelen Programma 1.3.2 --> 4.2.8</i>		
<i>Subsidieregeling AED</i>	-41	n
Totaal	709	v

4.1 Leerlingenvervoer

Leerlingenvervoer

Door een lager aantal te vervoeren leerlingen na de zomervakantie 2023 bestaat de verwachting dat de kosten voor leerlingenvervoer lager uitkomen dan voor 2024 geraamd. Daarnaast verwachten we hogere inkomsten uit het betalen van eigen bijdragen dan geraamd. Per saldo is er een verwacht structureel voordeel van € 100.000.

4.2 Voorzieningen

Cultuur

Gestegen kosten 3 culturele gesubsidieerde instellingen

Bij Centrum voor de Kunsten it Toanhus, Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap en Bibliotheken Maren Fean is al langere tijd sprake van gestegen kosten op huur, energie, loonkosten en inflatie. In 2023 zijn meerdere gesprekken gevoerd met de genoemde culturele instellingen over de opgelopen kosten is aangegeven dat de organisaties eerst zelf moesten komen met plannen tot kostenbesparingen. Bij de genoemde instellingen blijft ondanks deze ingrepen een structureel tekort bestaan op het gebied van loonkosten en inflatie. Daarom wordt voor de structurele oplossing van deze kostenstijgingen een aanvraag opgenomen in de reguliere P&C cyclus. Dit betreft voor de gestegen kosten in 2024 een aanvraag in de voorjaarsnota en voor 2025 en verder een aanvraag bij de perspectiefnota 2025. Dit betekent een nadeel van € 120.000.

Jaarlijkse bijdragen lokale omroep

Als er een lokale omroep wordt aangewezen, is de betrokken gemeente verplicht een bijdrage te leveren aan de lokale omroep. Jaarlijks communiceert de VNG het richtsnoerbedrag voor de bijdrage aan de lokale omroep. Dit bedrag wordt jaarlijks vastgesteld op basis van de loon- en prijsontwikkeling. Dit is het bedrag dat het Rijk via het gemeentefonds aan gemeenten ter beschikking stelt voor financiering van de lokale omroep. Het bedrag is niet geoormerkt. De VNG roept, vanwege de kwetsbare positie van veel lokale en streekomroepen, op om minimaal dit bedrag aan te behouden voor bekostiging van de eigen omroep. Het

college heeft besloten om vanaf de nieuwe aanwijzing in augustus 2024 het richtsnoerbedrag van € 1,57 te willen volgen. Daarmee is een overschrijding gemoeid van € 12.000 die aan u wordt voorgelegd ter besluitvorming.

Per saldo is er een verwacht nadeel voor cultuur van € 132.000.

Vrijval Kapitaalslasten Brûsplak

In de begroting 2024 zijn de afschrijving- en rentelasten voor de investering Brûsplak Joure gereserveerd. De verwachting is dat dit project nog niet start in 2024. Dit betekent dat we de kapitaalslasten voor 2024 kunnen laten vrijvallen. Dit betekent een voordeel van € 287.000

Brede Combinatiefuncties.

In 2023 is de bekostiging van de cofinanciering omgezet naar de SPUK BREED; onderdeel Brede regeling Combinatiefuncties. Hierdoor ontstaat een voordeel van € 250.000.

Indexatie Sport

Voor de zwembaden Ny Sudersé en Swimfun Joure is in de exploitatieovereenkomst afgesproken dat de exploitatiebijdrage geïndexeerd met het vastgelegde CPI percentage. In 2023 is het budget geïndexeerd met een lager percentage waardoor er in 2023 een verschil is ontstaan. Voor 2024 is er ook een verschil. De ophoging van het budget van € 85.000 wordt gedekt vanuit de loon- en prijscompensatie.

Sportcomplexen en -velden

Bij de perspectiefnota 2024 is het krediet voor SV Donia (velden en infra) goedgekeurd. Echter vanwege vertraging in het proces verwachten we dat dit krediet in 2024 nog niet gebruikt zal worden. Daarom willen we de kapitaallasten voor 2024 vrij laten vallen. Dit betekent een voordeel van € 200.000.

Dorpen

Jaarlijks is er € 265.000 beschikbaar voor de uitvoering van het kernenbeleid. Na een inflatiecorrectie bedraagt het budget € 276.000. De afgelopen jaren is er gemiddeld ongeveer € 40.000 niet uitgegeven. Deze onderschrijding lijkt een structureel karakter te hebben.

AZC

Wij verwachten een voordeel van € 90.000. Eerder werd personeel vanuit publiekszaken ingehuurd voor de verwerking van de gegevens van de nieuwe inwoners op het AZC. Door dit proces anders in te richten, is dat niet meer nodig.

Administratieve wijziging van programma 1 naar programma 4

Het betreft de motie AED waar een nieuwe subsidie regeling voor is gemaakt. Bij de aanmelding in 2023 zijn de middelen bij programma 1 begroot. De regeling wordt vanuit programma 4 behandeld. daarom willen de middelen overbrengen van programma 1 integrale veiligheid naar 4.2 Voorzieningen.

Afwijkingen op kredieten

Bedragen € 1.000			
Afwijkingen investeringskredieten en eenmalige budgetten	Bedrag	v/n	Afsluiten
Projectleider Brûsplak*	-145	n	Nee
Constructiefout de Toekomst Bakhuizen	-171	n	Nee
Lokaal Cultuuraanbod	12	v	Ja
Noodfonds*	500	v	Ja
Ontzameling gemeentelijke kunstcollectie*	-57	n	Nee
Totaal	139	v	
* Eenmalige budgetten tlv/tgv de reserve Onderhanden werk	298	v	

Projectleider Brûsplak

De inhuur was in eerste instantie bedoeld voor de eerste 6 maanden van 2023. Inmiddels is gebleken dat het proces meer tijd in beslag neemt. Hieraan zitten ook een aantal juridische aspecten die ook gedegen onderzoek vergen. Daarnaast is er onderzoek gedaan naar de locatie Evenementenhal, inclusief investeringsramingen. In de tussentijd werd besloten dat het accommodatiebeleid eerst klaar moet zijn, waardoor het proces eveneens is vertraagd. Dit beleid is inmiddels vastgesteld. Er is inmiddels met u gecommuniceerd over een derde optie. We willen de Brede School Joure Zuid als derde optie aan dit onderzoek toevoegen.

De reden hiervoor is dat de Brede School te maken heeft met afnemende leerlingenaantallen, wat ervoor zorgt dat veel vierkante meters in het gebouw niet gebruikt worden. Ook de scholen, kinderopvang en het Toanhûs zien het Brûsplak als een kans om ruimte beter te benutten.

Wij verwachten de projectleider tot het najaar van 2024 nodig zal hebben om de opdracht af te ronden. Dit betekent een nadeel van € 145.000. Deze kosten worden gedekt uit het voorbereidingskrediet, zodra de raad een besluit heeft genomen over Brûsplak. In lijn met het aangenomen amendement van 7 november 2022 zal, wanneer het investeringskrediet voor het Brûsplak vrijkomt, dit bedrag vanuit het reeds vastgestelde investeringskrediet teruggestort worden in de algemene reserve.

Constructiefout de Toekomst Bakhuizen

De uitvoering van de renovatie van basisschool de Toekomst in Bakhuizen is in het tweede kwartaal van 2023 gestart. Doordat tijdens het bouwproces een constructiefout werd geconstateerd, heeft de renovatie vertraging opgelopen en zijn extra kosten gemaakt voor het herstellen van de constructiefout. Naar verwachting wordt de gerenoveerde school in het eerste kwartaal van 2024 opgeleverd. Dit betekent een nadeel van € 171.000.

Noodfonds

Op 12 april 2024 is de regeling noodfonds afgesloten. Er zijn 31 stichtingen en verenigingen die een aanvraag uitbetaald hebben gekregen. In totaal is er in 2023 € 116.000 uitgekeerd en in 2024 € 83.000. Dit betekent een voordeel van € 500.000.

Ontzameling van de gemeentelijke kunstcollectie

Gemeente De Fryske Marren heeft nog een deel van de kunstcollectie die niet geïnventariseerd is. Ook is er tot op heden geen beleid op de gemeentelijke kunstcollectie en is het niet helder wat de kerncollectie van De Fryske Marren zou moeten zijn. In een subsidieaanvraag tot ontzaming van Museum Joure zijn deze aanvullende vragen meegenomen voor de inhuur van een expert. Met advies van een expert zou gemeentelijk beleid gevormd kunnen worden om ook de gemeentelijke kunstcollectie te ontzamen. Ontzamen houdt in dat de collecties worden uitgezocht en objecten worden afgestoten. Doordat de kunstcollecties kleiner worden, is er minder depotruimte nodig voor de collecties. Om de gemeentelijke collectie in kaart te brengen is nog een bedrag in 2024 nodig van € 57.000.

5. Sociaal domein

Hoofddoelstelling:

Als gemeente spelen we een sleutelrol in het leven van vooral kwetsbare inwoners. Ons doel is om inwoners te steunen, de leefbaarheid te vergroten en het meedoen in de maatschappij te bevorderen. Dit programma richt zich daarbij op organisaties, diensten en voorzieningen die zich inzetten op de verschillende gebieden van het sociaal domein.

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt het geheel van inspanningen die we verrichten op het gebied van werk, participatie en zelfredzaamheid, zorg en jeugd, op basis van onder meer de Jeugdwet, de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning), de Participatiewet beschreven. Het sociaal domein is van groot belang, omdat het zich richt op het ondersteunen en verbeteren van het welzijn van mensen. We richten ons op gelijke kansen voor iedereen. We bieden ondersteuning aan mensen die het nodig hebben, zoals ouderen, mensen met een beperking, jongeren met problemen en mensen die in armoede leven. Door te investeren in het sociaal domein kan de samenleving floreren en kunnen mensen hun potentieel zo veel als mogelijk benutten

5.1 Samenleving

Doelstelling:

Een duurzaam sociaal domein staat voor een sterke en dragende samenleving met goede en toegankelijke basisvoorzieningen.

Subsidies inwoners

Er wordt invulling gegeven aan het fonds 'cofinanciering van inwonersinitiatieven'. Doel van het fonds is om via cofinanciering inwonersinitiatieven te ondersteunen die niet passen binnen het huidige gemeentelijk financierings- of subsidiebeleid. Dit jaar worden ook verschillende acties gestart om inwoners te informeren over de verschillende gemeentelijke subsidie mogelijkheden. We doen dit in samenwerking met het lokale welzijnswerk 'De Kear'. Doel van beide activiteiten is een breder aanbod, een betere bekendheid en het stimuleren van inwonersinitiatieven.

Mantelzorg

Vanuit het Uitvoeringsplan Mantelzorg is een start gemaakt met de uitvoering van een drietal actielijnen:

- Ondersteuningsaanbod afstemmen en inzichtelijk maken;
Wordt uitgevoerd door de kerngroep Mantelzorg. Dit is een samenwerking tussen de gemeente, De Kear en enkele zorgaanbieders. Er zijn in het sociaal wijkteam twee ambassadeurs aangesteld om onderwerp mantelzorg onder de aandacht te brengen. Daarnaast kunnen zij de ervaringen rondom mantelzorg ophalen en overbrengen naar beleid.
- Vinden, bewust worden en informeren;
We zijn begin 2024 begonnen met het ontwikkelen van een mantelzorgcampagne. Deze campagne zal zich in eerste instantie richten op bewustwording van de doelgroep. Door bewustwording hopen we dat ze daardoor de juiste informatie krijgen en hulp vinden waar dit nodig is.
- Deskundigheidsbevordering.
Begin 2024 zijn de wijkteammedewerkers voorgelicht over mantelzorg.

Vrijwilligerswerk

In onze gemeente zijn veel vrijwilligers actief: Ongeveer 60% van onze inwoners verricht vrijwilligerswerk. Onderdeel van onze opdracht aan De Kear is het ondersteunen van inwonersinitiatieven, verenigingen en vrijwilligersorganisaties. Deze ondersteuning is altijd zo kort en zo licht mogelijk: De Kear sluit zoveel

mogelijk aan bij wat mensen zelf kunnen. Jaarlijks worden de vrijwilligers tijdens de dag van de vrijwilliger gewaardeerd. Het afgelopen jaar was dit in de vorm van een vrijwilligersfestival. Uit de evaluatie van de deelnemers is gebleken dat ze het een erg prettige bijeenkomst vonden. Ze voelden zich gewaardeerd. Daarom wordt er dit jaar opnieuw gekeken hoe we de dag van de vrijwilliger kunnen vormgeven.

Huisvesting van Oekraïners en statushouders

Ontheemden uit Oekraïne worden gehuisvest en waar nodig van leefgeld en andere zaken voorzien. Zowel statushouders als Oekraïners die willen en/of kunnen werken worden daarin begeleid. De Fryske Marren is een van de vele Friese gemeenten waar in 2023 een achterstand in de taakstelling voor huisvesting van statushouders is ontstaan. In het onlangs vastgestelde plan van aanpak voor huisvesting van statushouders zijn diverse alternatieve vormen van huisvesten benoemd. Reden is dat de reguliere wijze niet meer toereikend is om (tijdig) aan de taakstelling te kunnen voldoen. De kansrijke vormen worden uitgewerkt zodat deze in pilotvorm in de praktijk kunnen worden gebracht.

Inburgering statushouders

Tijdens de maatschappelijke begeleiding zetten we in op snelle inburgering en integratie van statushouders. De samenwerking tussen gemeente en de netwerkpartners (onderling) verloopt goed, mede doordat de gemeente de Fryske Marren de regierol voortvarend oppakt. Het aantal inburgeraars groeit door de verhoogde taakstelling voor de huisvesting van statushouders. Stavoor voert de B1- en Z-route uit en Firda de Onderwijsroute. Beide organisaties doen dit voor de gehele Provincie.

5.2 Maatwerkvoorzieningen

Doelstelling: Een veilige en vertrouwde plek voor alle kinderen, waar zij de hulp krijgen die zij verdienen.			
			

Jeugd Maatwerkvoorzieningen

Landelijk

2024 is het jaar waarin belangrijke stappen moeten worden gemaakt in de verdere invulling en uitrol van de Hervormingsagenda Jeugd. Het gaat om de invulling van de thema's als:

- de reikwijdte van de jeugdhulp;
- welke jeugdhulp voorzieningen landelijk georganiseerd zouden moeten worden;
- de basiseisen gebiedsteams (sociaal wijkteam). Vanuit de VNG wordt er een convenant opgesteld;
- de financiën. Hierbij gaat het om de vraagstukken als:
 - a. de omvang van de financiering vanuit het rijk en de bij de gemeenten belegde besparingsopgave;
 - b. het vraagstuk wel/niet opleggen van een ouderbijdrage, wanneer jeugdhulp wordt toegekend.

Bovenregionaal

In het komende jaar wordt een begin gemaakt met de beantwoording van de vraag: wat is er nodig is om te voorzien in de zorgvraag van specifieke groepen kwetsbare jongeren en hoe kunnen we dat zo toekomstig bestendig maken? Deze vraag wordt samen met de jeugdhulpregio's Drenthe en Groningen onderzocht en indien nodig gezamenlijk ingevuld.

Regionaal

De inkoop van specialistische jeugdhulp en wonen is afgerond. 2024 zal in het teken staan van de implementatie en verfijnen van het aanbod. Hoogspecialistische jeugdhulp bestaat niet meer als een apart aanbod. De hierin aangeboden vormen van jeugdhulp zijn onderdeel geworden van de reguliere inkoop.

De Fryske Regiovisie Jeugdhulp 2023-2026 'Mei-inoar foar ús Bern' zal verder worden uitgewerkt in een actieprogramma met concrete actielijnen. Daarnaast wordt een verbinding gelegd tussen de Regiovisie en Toekomstscenario Fryslân (veiligheidsketen)

Lokaal

Als gemeente zullen we in 2024 een eerste begin maken met de pedagogische basis als onderdeel van de brede sociale basis. We stellen onze ambitie vast en werken vanuit de bestaande voorzieningen stapsgewijs toe naar de realisatie van de ambitie. We doen dat niet als gemeente alleen maar zullen dat met partners uit het werkveld (onderwijs, jeugdgezondheid e.d.) moeten invullen. Samen met het onderwijs en kinderopvang kijken we naar de mogelijkheid om jeugdhulp collectief op locatie te bieden. Daarnaast ontwikkelen we een praktisch (collectief) aanbod gericht op jeugdigen met een lichte ondersteuningsvraag.

Wmo maatwerkvoorzieningen

We zien dat de vraag naar ondersteuning en zorg licht toeneemt

Het aandeel ouderen neemt gemiddeld met 4% per jaar toe in onze gemeente en dit geldt ook voor het aantal mensen van 80 jaar en ouder. De groei van het aantal aanvragen zit vooral bij de hulp bij het huishouden. De lichte groei bij specialistische zorg in aantal en uitgaven heeft te maken met veranderingen in de GGZ.

Het abonnementstarief voor alle Wmo-voorzieningen wordt een inkomensafhankelijke eigen bijdrage. Dit gaat waarschijnlijk in per 2026. Dit kan ertoe leiden dat de sterke groei bij hulp bij het huishouden en woonvoorzieningen afneemt.

We gaan van specialistische maatwerkvoorzieningen naar meer gebruik van basisvoorzieningen. We willen dat inwoners meer gebruik maken van basisvoorzieningen in dorpen en wijken. Hierdoor hebben ze geen of minder specialistische maatwerkvoorzieningen nodig. We werken daarbij nauw samen met de gecontracteerde zorgaanbieders, Sociaal Werk De Kear en maatschappelijke organisaties.

Kwaliteit en effectief werken staat centraal. We maken een toekomstplan voor hulp bij het huishouden. Daarbij houden we rekening met de groei van het aantal aanvragen, de krapte op de arbeidsmarkt en de druk op mantelzorgers. We zullen ook aandacht hebben voor preventie en passende voorzieningen. De hulp bij het huishouden wordt na het vaststellen van nieuw beleid opnieuw aanbesteed. Daarnaast blijven we werken aan de kwaliteit van het Wmo-toezicht. Hiervoor stellen we nieuw beleid op.

De verantwoordelijkheid van Beschermd Wonen gaat over naar de gemeente.

- De volledige decentralisatie van beschermd wonen en het woonplaatsbeginsel zijn voorlopig uitgesteld. De decentralisatie moet ervoor zorgen dat de lokale gemeente weer volledig verantwoordelijk wordt voor de financiering en uitvoering.
- Het sociaal wijkteam voert zelfstandiger onderzoek uit en indiceert zelf. Dit besluit lag eerst bij de centrumgemeente. Het aantal aanvragen neemt toe.

Inwoners worden beter geholpen door het Sociaal Wijkteam. Het sociaal wijkteam gaat nog meer werken vanuit verwachtingen en behoeftes van inwoners. Om fragmentatie tegen te gaan bieden ze zelf ook meer navolgbare ondersteuning. Deze verbeteringslag sluit aan op de Hervormingsagenda Jeugd en het Integraal Zorgakkoord.

5.3 Inkomensregelingen en participatie

Doelstelling:
Iedereen kan maatschappelijk participeren, ongeacht het inkomen.

Voor de inwoners met lage inkomens zorgen wij onder andere met de minimavoorzieningen, het Volwassenenfonds, de Meedoenpas en de bijzondere bijstand dat iedereen ongeacht het inkomen maatschappelijk kan participeren.

Doelstelling:
We bestrijden armoede en voorkomen schuldenproblematiek.

We geven sinds het eerste kwartaal uitvoering aan het Aanvalsplan Armoede. De inkomensgrens voor bijzondere bijstand is verhoogd naar 130% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm. Met het vaststellen van de Verordening minima De Fryske Marren 2024 komen inwoners met een inkomen tot 120% voor een minimavoorzieningen in aanmerking. Waar dit tot 2024 een inkomensgrens van 110% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm betrof. De mogelijkheid voor minima om een Meedoenpas aan te vragen, biedt een grote groep minima op werkdagen na 09.00 uur en gedurende het weekend gratis openbaar vervoer op alle trajecten van Arriva. Met het introduceren van het volwassenenfonds en Meedoenpas kunnen minima beter meedoen in de maatschappij. Ook de subsidies voor de voedselbanken, de nationale schuldhulp route en het bestrijden van menstruatiearmoede leveren een bijdrage aan de doelstelling.

Doelstelling:
We zetten ons in om bestaansonzekerheid tegen te gaan.

Wij bieden naast inkomensondersteuning een vangnet via bijzondere bijstand aan alle inwoners die dit tijdelijk nodig hebben. Vanaf dit jaar verstrekken wij een toeslag aan 35 huishoudens die onder het bestaansminimum moeten leven als gevolg van een uitkering en toeslagen. De maatregelen helpen om bestaanszekerheid te kunnen bieden aan inwoners.

Doelstelling:
Goede uitvoering geven aan de Participatiewet binnen onze gemeente.

Participatiewet (inclusief IOAZ, IOAW en BBZ en loonkostensubsidies)

Het bestand reguliere bijstand en IOAW (Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers) is in 2024 licht gestegen. De regeling voor de loonkostensubsidie wordt goed

gebruikt. Bijstandsgerechtigden met een beperking vinden hierdoor makkelijker een werkplek bij een werkgever. Een deel van hun loonsom wordt gecompenseerd via de loonkostensubsidie, afhankelijk van hun arbeidscapaciteit.

Bijstandsbesluit zelfstandigen (Bbz)

Het Bijstandsbesluit zelfstandigen (Bbz) wordt uitgevoerd door het Bureau Zelfstandigen Fryslân (BZF). Naast het uitvoeren van de wettelijke taak (het uitvoeren van de BBZ en IOAZ) ontwikkelt BZF een preventief aanbod passend bij de doelgroep. We zien een toename aan overige vragen van ondernemers, waaronder vragen over schuldhulpverlening en parttime ondernemerschap. Wat opvalt is dat we voor het eerst sinds onze start in 2004 meer Bbz aanvragen van gevestigd ondernemers hebben dan van startende ondernemers. De daling van het aantal starters zal waarschijnlijk te maken hebben met de gunstige arbeidsmarkt, maar heeft ook te maken met de nasleep van de coronajaren waarin weinig ondernemers zijn gestart.

De stijging van het aantal aanvragen van gevestigde ondernemers heeft te maken met de toegenomen schuldenproblematiek en de stijgende prijzen. Gevestigde ondernemers kunnen maximaal één jaar inkomensondersteuning krijgen en doen dus maximaal twee keer een aanvraag. Voor een aantal klanten is er een schuldhulptraject geadviseerd

Begeleiding van inwoners naar duurzaam, betaald werk of sociaal activeren van inwoners. (Werkleerbedrijf)

We zien dat voor bemiddeling van deze doelgroep naar werk meer tijd nodig is om een plaatsing te kunnen realiseren. We spelen op deze behoefte in.

Doelstelling:
Een duurzaam en toekomstbestendig werkleerbedrijf.

1 gemeenschap	8 werk, werk en economische groei	10 onafhankelijk ondernemen	16 veilig, juist en duurzaam	17 partnerschap om doelstellingen te bereiken
----------------------	--	------------------------------------	-------------------------------------	--

Wet sociale werkvoorziening (Wsw)

De uitvoering van de (oude) Wsw binnen de NV Empatec is meegenomen in de doorontwikkeling richting Werkleerbedrijf inclusief de re-integratie onderdelen Pastiel en De Wurkjouwer. In samenwerking met Empatec en de deelnemende gemeenten wordt nu uitvoering gegeven aan een implementatieplan. Inmiddels hebben de raden hun wensen en bedenkingen op het implementatieplan ingebracht. Deze zijn vastgesteld door het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Fryslân-West. Daarmee is het proces afgerond.

Doelstelling:
Borgen sturing vanuit raad op de gemeenschappelijke regeling Fryslân-West.

16 veilig, juist en duurzaam	17 partnerschap om doelstellingen te bereiken
-------------------------------------	--

Het proces van de wijziging tweede fase Gemeenschappelijke Regeling Fryslân-West is nog in volle gang. Als de raden toestemming hebben verleend tot wijziging van de gemeenschappelijke regeling is de sturing goed geborgd.

5.4 Conflictzorg

Doelstelling:

(Kwetsbare) inwoners de juiste zorg en ondersteuning bieden.

We zien een toename in ondertoezichtstellingen en de inzet van de Gecertificeerde Instellingen. Dit jaar wordt onderzocht welke inzet nodig is om het aantal ondertoezichtstellingen de komende jaren terug te dringen.

5.5 Gezondheidszorg

Doelstelling:

Inwoners doen mee in de maatschappij en voelen zich goed in de omgeving waarin zij leven.

Gezondheid is meer dan 'niet ziek zijn'. Gezondheid gaat ook over meedoen in de maatschappij, zingeving en je goed voelen in de omgeving waar je leeft. We zetten hier als gemeente vanuit verschillende invalshoeken op in: in de leefomgeving, de gemeenschap en in specifieke wijken.

We richten de leefomgeving zo in dat deze gezond, veilig en groen is. Een gezonde fysieke leefomgeving nodigt uit tot elkaar ontmoeten, bewegen, sporten en gelegenheden om kunst en cultuur te maken en te bezoeken. In het kader van de Omgevingswet nemen we in afwegingen met betrekking tot de leefomgeving al deze elementen mee. In 2023 hebben we hiertoe een omgevingsscan op basis van 'positieve gezondheid' geselecteerd. In 2024 doen we met deze scan pilots in verschillende gebieden in onze gemeente.

Naast een gezonde fysieke leefomgeving is een sterke sociale basis cruciaal voor meedoen en welbevinden van onze inwoners. De sociale basis gaat om wat mensen samen doen, de gemeenschap. Samen leven, wonen, werken en recreëren. We ontwikkelen in 2024 een visie en een uitvoeringsplan voor versterking van de sociale basis. Dit is een vereiste in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en gaat hand in hand met de ontwikkelingen met betrekking tot de koers van het sociaal domein.

Samen met onze samenwerkingspartners zetten we in op 'positieve gezondheid' in de gezonde wijkaanpak. Dit doen we in het kader van het verkleinen van sociaal-economische gezondheidsverschillen in twee wijken in onze gemeente, onder de vlag van gezondheidscampagne 'Gezond je ding doen'.

Doelstelling:

Inspelen op de maatschappelijke uitdaging van een tekort aan zorg (toekomstbestendig zorglandschap) en de vraag van de ouder wordende mens.

Onze gemiddelde leeftijd wordt steeds hoger. Het aantal ouderen in onze samenleving neemt daardoor toe. Tegelijkertijd is bekend dat de zorg hier niet voldoende aanbod voor heeft. Hierdoor staan we de komende jaren voor een maatschappelijke opgave.

We werken zowel regionaal als lokaal samen met maatschappelijke organisaties en medeoverheden in het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA) om de keten van ondersteuning en zorg toekomstbestendig te maken en te behouden.

Dat doen we door het versterken van de sociale basis met inzet op gezondheid, preventie en welzijn. Ook richten we ons op meer normaliseren en minder medicaliseren en diagnosticeren. De aanpak 'Welzijn op recept' is hier binnen De Fryske Marren een concreet voorbeeld van. Andere voorbeelden op dit vlak zijn de ontwikkeling van een visie als dementievriendelijke gemeente en de inzet van de ketenaanpak valpreventie, waar we in 2023 mee gestart zijn.

Doelstelling:
Als onderdeel van de Woonvisie kijken naar hoe om te gaan met wonen, zorg en welzijn voor ouderen en andere kwetsbare doelgroepen.

Mensen met een zorgvraag wonen vaker en langer zelfstandig. Het gaat bijvoorbeeld om mensen die uitstromen uit instellingen waar zij zorg ontvangen en zelfstandig wonen met begeleiding, zoals mensen met een verstandelijke beperking of psychiatrische aandoening. Het gaat ook om ouderen die zelfstandig blijven wonen, al dan niet in hun huidige huis. Met de Wonen-Welzijn-Zorgvisie geven we invulling aan de opgaven in het kader van het landelijke programma's vanuit het Rijk: Een thuis voor iedereen en Wonen en zorg voor ouderen.

Hoe geef je voor die verschillende situaties het aanbod van huisvesting, welzijns- en zorgvoorzieningen vorm? Die vraag beantwoorden we in een Wonen-Welzijn-Zorgvisie, die we in 2025 opstellen samen met de betrokken stakeholders. We beginnen niet bij nul. Er is in de gemeente het nodige aanbod van passende woonvormen of zorgvoorzieningen.

Doelstelling:
Integraal Veiligheids- en zorgplan 2024-2027 (IVZP).

Begin 2024 het Integraal veiligheidsplan 2024-2027 vastgesteld. In dit plan zijn de beleidsprioriteiten en kaders voor de komende vier jaar opgenomen. We geven behalve aan onze reguliere veiligheidstaken, de komende jaren extra aandacht aan de veiligheidsthema's

- bestrijding van ondermijning
- bevorderen van digitale veiligheid en tegengaan van cybercriminaliteit
- zorg en veiligheid verbinden

Het uitvoeringsplan veiligheid 2024-2025 is in concept gereed en wordt in Q2 ter vaststelling voorgelegd aan het college.

5.6 Sociaal domein algemeen

Doelstelling:

Duidelijkheid over taken en verantwoordelijkheden Adviesraad Sociaal Domein

De Adviesraad Sociaal Domein bracht advies uit

De Adviesraad Sociaal Domein (adviesraad) heeft advies uitgebracht op de volgende onderwerpen:

- De Fryske Oanpak Beschermd Wonen vanaf 2022 – Regio Fryslân
- Plan van aanpak Jeugdparticipatie in De Fryske Marren 2023
- Verordening Jeugdhulp De Fryske Marren 2024

De adviesraad is ook betrokken bij ontwikkeling van de toekomstvisie van het Sociaal Domein. Dit onderwerp ligt op dit moment bij de adviesraad ter advisering.

Later dit jaar kijken we samen met de adviesraad naar haar werkzaamheden. Wanneer dit leidt tot aanpassingen ten opzichte van de huidige situatie dan wordt de verordening hier op aangepast.

Algemeen

Koerssessie Sociaal Domein

Voor wat betreft de visie op het Sociaal Domein zijn er naast het coalitieakkoord nog richtinggevende strategische- en beleidsdocumenten, maar een integrale overall visie op het Sociaal Domein ontbreekt tot dusver. We zijn hier mee bezig, we stellen een wensbeeld voor het Sociaal Domein op. Er wordt in dit traject samengewerkt door beleid, uitvoering en partners in het Sociaal Domein. Daarnaast zijn de Werkgroep Inclusie, het Platform Armoede en Schulden, de Ontwikkelafels Sociaal Domein, de gemeenteraad van De Fryske Marren en de Adviesraad Sociaal Domein geconsulteerd. Het consulterend Petear hierover heeft plaatsgevonden op 6 december 2023.

Financiële afwijkingen

Bedragen € 1.000

Afwijkingen programma 5	Bedrag	v/n
5.1. Samenleving		
Subsidies inwoners	50	v
Vrijwilligers en Mantelzorg	40	v
5.2 Maatwerkvoorziening		
Jeugdhulp maatwerkvoorzieningen	-1.000	n
5.3 Inkomensregelingen en participatie		
Armoedebestrijding en bijzondere bijstand	68	v
Schuldhulpverlening	40	v
5.4 Conflictzorg		
Jeugdbescherming en reclassering	-450	n
5.6 Sociaal domein algemeen		
Innovatief WMO-beleid	32	v
Programma brede kosten Sociale Domein	-216	n
Totaal	-1.436	n

Toelichting Financiële analyse - structurele voordelen

Begin dit jaar heeft er op programma Sociaal Domein een financiële analyse plaatsgevonden. Het blijkt dat er in de afgelopen 4 jaar op bepaalde budgetten structurele overschotten zijn ontstaan. Het overschot wordt afgeroomd en als financieel voordeel meegenomen in deze rapportage.

Medio dit jaar zal er wederom een financiële analyse worden uitgevoerd. Mocht hieruit blijken dat er structurele overschotten aanwezig zijn, dan zal hierover worden gerapporteerd in de najaarsrapportage.

5.1 Samenleving

- Subsidies inwoners € 50.000
- Vrijwilligers en Mantelzorg € 40.000

5.2 Maatwerkvoorziening

Jeugdhulp maatwerkvoorzieningen

Met de nieuwe inkoop is de kostprijs van de jeugdhulp gestegen. Dit is het gevolg van de wettelijke verplichting om reële tarieven toe te passen waaronder de werkelijke loon- en prijscompensatie. Dit laatste betekent dat het verschil tussen de voor het opstellen van de begroting gehanteerde loon- en prijscompensatie en de werkelijke loon- en prijscompensatie voor 2024 is opgelopen tot ruim € 1.000.000.

We zien nog geen significante daling in het gebruik van jeugdhulp ten opzichte van 2023.

We kunnen met enige zekerheid zeggen dat er ook in 2024 sprake zal zijn van een overschrijding van de begrote uitgaven. De omvang is op basis van de huidige (beperkte) resultaten lastig te bepalen. De zorgkosten worden nauwlettend gemonitord en de ontwikkeling hierop wordt gerapporteerd in de najaarsrapportage.

5.3 Inkomensregelingen en participatie

- Armoedebestrijding en bijzondere bijstand € 68.000
- Schuldhulpverlening € 40.000.

5.4 Conflictzorg

Jeugdbescherming en reclassering

De Gemeenschappelijke Regeling door Sociaal Domein Fryslân heeft de voorlopige bijdrage van de gemeente De Fryske Marren vastgesteld op € 1.2 miljoen. Voor 2024 is een bedrag geraamd van € 0,75 miljoen. Dit betekent een overschrijding van € 0,45 miljoen.

De overschrijding wordt veroorzaakt door meerdere factoren:

- De Invoering van een landelijk tarief voor de inzet van de gecertificeerde instellingen. Dit ligt hoger dan het tarief van voor 2024;
- Stijgend aantal ondertoezichtstellingen en trajecten jeugdreclassering, daarmee de inzet van de Gecertificeerde Instellingen

5.6 Sociaal domein algemeen

- Innovatief WMO-beleid € 32.000

Programma brede kosten Sociaal Domein

We zien dat de kosten van het budget brede kosten sociaal domein hoger zijn geworden de afgelopen jaren. De verhoging wordt met name veroorzaakt door de personele capaciteit van Sociaal Domein Fryslân (SDF). Dit heeft te maken met een versterking van het onderdeel contractmanagement, het nieuwe inkooptraject voor jeugdzorg en diverse projecten. Over 2024 wordt een nadeel verwacht van € 216.000.

Afwijkingen op kredieten

Bedragen € 1.000

Afwijkingen investeringskredieten en eenmalige budgetten	Bedrag	v/n	Afsluiten
Taal voor ontheemden uit Oekraïne*	-46	n	Nee
Outreaching Jongerenwerk*	-98	n	Nee
Totaal	-144	n	
* Eenmalige budgetten tlv/tgv de reserve Onderhanden werk	-144	n	

Taal voor ontheemden uit Oekraïne

Ontheemden uit Oekraïne hebben nu beperkte mogelijkheden om de Nederlandse taal op vrijwillige basis te leren. Dit is wel noodzakelijk om een hogere arbeidsparticipatie te realiseren. Het Rijk heeft destijds in de meicirculaire 2023 hier middelen voor beschikbaar gesteld. Het voorstel is om deze middelen te oormerken.

Outreaching Jongerenwerk

Jongerenwerk is belangrijk en heeft grote meerwaarde. Het heeft een preventief effect op het voorkomen van (complexe) vraagstukken bij jongeren. Door met de jongeren in contact te zijn weet de jongerenwerker wat hen beweegt en wat er speelt. Ze brengen jongeren samen en leggen verbindingen. Ze activeren jongeren om mee te doen aan activiteiten op verschillende gebieden (sport, cultuur, activiteiten in eigen buurt/dorp/wijk). Ze helpen en ondersteunen jongeren om hun talenten in te zetten van idee naar plan. Daarnaast zijn zij een luisterend oor, laagdrempelig in het contact en maken maatschappelijke thema's bespreekbaar. In de perspectiefnota is een aanmelding gedaan voor 2025. Voor het jaar 2024 wordt inzet gepleegd voor 2 maal 24 uur per week. De totale kosten hiervan zijn op jaarbasis € 138.000. Hiervoor is dekking te vinden uit NPO-middelen van € 40.000. Zo blijft er een benodigd bedrag over van € 98.000.

Programma-overstijgende informatie

Algemene dekkingsmiddelen

Financiële afwijkingen

Bedragen € 1.000

Afwijkingen algemene dekkingsmiddelen	Bedrag	v/n
Bedrijfsvoering	-240	n
Brandstofkosten	-240	n
Dekking loon- en prijscompensatie	85	v
Rente	500	v
Totaal	105	v

Bedrijfsvoering

Facilitair

De afgelopen jaren zijn de kosten voor facilitaire onderdelen flink toegenomen. Met name op het gebied van schoonmaak zijn de kosten gestegen. We verwachten voor 2024 dat er € 50.000 meer zal worden uitgegeven aan schoonmaak.

Personeel en organisatie

De afgelopen jaren zijn de personeel en organisatie gerelateerde structurele kosten in toenemende mate gestegen. Hierdoor is er geen financiële ruimte voor de diverse incidentele kosten, waarvan werving en selectie de grootste kostenpost is. Hierdoor verwachten wij een overschrijding op deze post van € 120.000.

Arbobudget

Het budget wordt met € 70.000 overschreden omdat de jaarlijks terugkerende kosten in toenemende mate zijn gestegen. Niet alleen door prijsverhogingen van de tarieven, maar ook omdat er een toename is van de noodzakelijke inzet van bijvoorbeeld de bedrijfsarts/verpleegkundige, bedrijfsmaatschappelijk werker, vertrouwenspersonen, re-integratiebureaus etc..

Brandstofkosten

Het gebruik van HVO-100 drukt door de huidige brandstofprijzen flink op de begroting. Op basis van de huidige marktprijs resulteert dit in een overschrijding van € 240.000 in 2024.

Rente

Op het rentebudget houden we naar verwachting € 500.000 over. We hebben dit jaar een nieuwe langlopende geldlening afgesloten tegen een scherp tarief. Dit jaar vervalt er nog een fixe lening van € 8.000.000. Wij houden er rekening mee dat wij deze dit jaar nog gaan herfinancieren.

Afwijkingen op kredieten

Wij verwachten geen afwijkingen op de kredieten binnen de algemene dekkingsmiddelen.

Reserves en voorzieningen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Saldo 1-1-2024	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2024
Algemene reserves:				
Algemene reserve	6.070	15.404	-8.238	13.236
Weerstandsvermogen	8.000			8.000
Totaal algemene reserves	14.070	15.404	-8.238	21.236
Bestemmingsreserves:				
Kapitaallasten	8.292		-312	7.980
Onderhanden werk	10.296	6.438	-16.734	0
Totaal bestemmingsreserves	18.588	6.438	-17.046	7.980
Voorzieningen:				
Personeel	0	131	-131	0
Verlofsparen	740			740
Pensioenen wethouders	4.947	238	-220	4.964
Afwikkeling grondexploitaties	330			330
Baggeren	522	255	-212	565
Vastgoed	0	5.189	-3.983	1.206
Swimfun	0	357	-299	58
Wegen	3.535	3.898	-4.277	3.156
Kunstwerken	220	556	-388	388
Openbaar groen	0	420	-391	29
Derdengelden	6		-5	1
Egalisatie riolering	3.079		-270	2.809
Egalisatie afval	1.238	-304		934
Totaal voorzieningen	14.618	10.739	-10.175	15.183
Rekeningresultaat	10.744			
Totaal reserves en voorzieningen	58.020	32.582	-35.459	44.399

Bijlage 1: Begrotingswijziging per programma/productgroep

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Inkomsten	Uitgaven
Programma 1 Bestuur en organisatie		
1.2 Dienstverlening en communicatie		
Viering 80 jaar vrijheid 2025*		80
1.3 Openbare orde en veiligheid		
Overheveling programma 1.3.2 > 4.2.8		-41
Veiligheidsregio bijdrage 2024		406
Onttrekking aan reserve onderhanden werk	80	
Totaal programma 1	80	445
Programma 2 Ruimte		
2.1 Wonen		
Planvorming scenario ziekenhuis Driehoek Joure Zuid		200
Elektrakosten Swimfun	300	300
2.2 Openbare ruimte		
Bijdrage FUMO		347
Verhoging voorziening beheer vaarwegen		80
Totaal programma 2	300	927
Programma 3 Economie		
3.1 Economische zaken, recreatie en toerisme		
Uitvoeringsprogramma Recreatie en toerisme		75
Uitvoering Programma Economie De Fryske Marren*		93
Onttrekking aan reserve onderhanden werk	93	
Totaal programma 3	93	168
Programma 4 Leefbaarheid en onderwijs		
4.1 Leerlingenvervoer		
Leerlingenvervoer	20	-80
4.2 Voorzieningen		
Cultuur		132
Vrijval kapitaallasten Brûsplak		-287
Brede regeling Combinatie functies		-250
Indexatie Sport		85
Sportcomplexen en -velden		-200
Dorpen		-40
AZC		-90
Noodfonds*		-500
Projectleider Brûsplak*		145

Ontzaming gemeentelijke kunstcollectie*		57
Overheveling programma 1.3.2 > 4.2.8		
Subsidieregeling AED		41
Vrijval uit de reserve onderhanden werk		500
Onttrekking aan reserve onderhanden werk	202	
Totaal programma 4	222	-487
Programma 5 Sociaal domein		
5.1 Samenleving		
Subsidies inwoners		-50
Vrijwilligers mantelzorg		-40
Outreaching Jongerenwerk*		98
5.2 Maatwerkvoorziening		
Jeugdhulp maatwerkvoorzieningen		1.000
5.3 Inkomensregelingen en participatie		
Armoedebestrijding en bijzondere bijstand		-68
Schuldhelpverlening		-40
Taal voor ontheemden uit Oekraïne*		46
5.4 Conflictzorg		
Jeugdbescherming en reclassering		450
5.6 Sociaal Domein Algemeen		
Innovatief WMO-beleid		-32
Programma brede kosten Sociaal Domein		216
Onttrekking aan reserve onderhanden werk	144	
Totaal programma 5	144	1.580
Algemene dekkingsmiddelen		
Bedrijfsvoering		240
Brandstofkosten		240
Rente		-500
Dekking indexatie sport		-85
Onttrekking uit de algemene reserve	19	
Storting reserve onderhanden werk		19
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	19	-86
Effect rekeningresultaat 2024		-1.689
Totaal	858	858

Bijlage 2: Single Information Single Audit (SISA)

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Inkomsten	Uitgaven
Programma 2 Ruimte		
2.1 Wonen		
Subsidieregeling Flexpool versnelling voorfase woningbouw provincie Fryslân	25	25
2.2 Openbare ruimte		
Stimulering verkeersveiligheid 2021 1e tranche	1.227	1.227
Stimulering verkeersveiligheid 2022 2e tranche	428	428
Totaal programma 2	1.680	1.680
Programma 4 Leefbaarheid en onderwijs		
4.2 Voorzieningen		
Informatiepunt Digitale Overheid	51	51
Lokale bibliotheekvoorziening	140	140
SPUK SPORT		
Brede SPUK - Lokaal sportakkoord	39	39
Brede SPUK - Brede Regeling Combinatiefunctie	270	270
Brede SPUK - Leefomgeving	30	30
Iepen Mienskipsfûns	-	-
Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	-	-
4.3 Onderwijs		
Voorschoolse educatie ontheemden	-	-
Onderwijsachterstandenbeleid	784	784
Nationaal Programma Onderwijs	-	-
Totaal programma 4	1.314	1.314
Programma 5 Sociaal domein		
5.1 Samenleving		
Brede SPUK - Versterken sociale basis	109	109
Brede SPUK - Eenzaamheid	30	30
Brede SPUK - Welzijn op recept	29	29
Brede SPUK - Mantelzorg	30	30
5.3 Inkomensregelingen en participatie		
Wet Inburgering 2024	1.069	1.069
Wet Inburgering 2023	-100	-100
Onderwijsroute 2023	-3	-3
5.5 Gezondheidszorg		
Brede SPUK - Terugdr Gezondheidsachterstanden	60	60

Brede SPUK - Aanpak overgewicht en obesitas	53	53
Brede SPUK - Valpreventie	143	143
Brede SPUK - Kansrijke start	48	48
Brede SPUK - Mentale gezondheid	15	15
Brede SPUK - OKO & Vroegsign. alcoholprobl.	8	8
5.6 Sociaal domein algemeen		
Brede SPUK - Verst. kennis-/adviesfunctie GGD	8	8
Brede SPUK - Coörd regionale aanpak preventie	22	22
Totaal programma 5	1.521	1.521
Algemene dekkingsmiddelen		
Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	6.200	6.200
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	6.200	6.200
Totaal	10.715	10.715

Bijlage 3: Verwachte financiële afwijkingen kredieten

Bedragen x € 1.000

Investeringskredieten en eenmalige budgetten	Bedrag afwijking	Krediet afsluiten
Programma 1 Bestuur en organisatie		
Viering 80 jaar vrijheid 2025*	-80	Nee
Totaal programma 1	-80	
Programma 2 Ruimte		
Middelen skatebaan Lemmer	-150	Nee
Vervanging brug Rohel	-50	
Te verhalen schade brug Rohel	50	
Totaal programma 2	-150	
Programma 3 Economie		
Revitalisering Tolhuswei/Veglinswei	326	Ja
Uitvoering Programma Economie De Fryske Marren*	-93	Nee
Totaal programma 3	233	
Programma 4 Leefbaarheid en Onderwijs		
Projectleider Brûsplak*	-145	Nee
Constructiefout de Toekomst Bakhuizen	-171	Nee
Lokaal cultuuraanbod	12	Ja
Noodfonds*	500	Ja
Ontzameling gemeentelijke kunstcollectie*	-57	Nee
Totaal programma 4	139	
Programma 5 Sociaal Domein		
Taal voor ontheemden uit Oekraïne*	-46	Nee
Outreaching Jongerenwerk*	-98	Nee
Totaal programma 5	-144	
Totaal afwijkingen	-2	
* Eenmalige budgetten tlv/tgv de reserve Onderhanden werk	-19	